

FOR PARTICIPATION

TOY LĪDZDALĪBAI ROKASGRĀMATA: PEDAGOGISKĀS UN AKTIVITĀŠU KARTES JĒGPILNAI LĪDZDALĪBAI

Šo projektu līdzfinansē
Eiropas Savienība

Pateicības

Aktivitāšu kartes ir neatņemama TOY Līdzdalībai rokasgrāmatas sastāvdaļa. Rokasgrāmatu izstrādāja Giulia Cortellesi, Margaret Kernan, Mariana Palazuelos, Hannah Machiels, Zeenat Pannikker un Ioanna Vasila no [International Child development Initiatives \(ICDI\)](#) projekta [“TOY for Participation: Empowering Democratic Engagement and Community Transformation through Early Childhood Participation”](#) (TOY līdzdalībai: [demokrātiskās iesaistīšanās un kopienas pārveides veicināšana, caur agrīnās bērnības līdzdalību](#)) ietvaros, ko līdzfinansē Eiropas Savienības CERV programma.

Īpašs paldies TOY4Participation konsorcijs partneriem [Open Academy Step by Step](#) (Horvātija), [Partners for Democratic Change/Partners Hungary Foundation](#) (Ungārija), [Associazione 21 Luglio](#) un [Cubo Libro](#) (Itālija), [Izglītības iniciatīvu centram – IIC](#) (Latvija), [Wide Open School](#) (Slovākija), [Educational Research Institute](#) (Slovēnija), [Labor and Health Social Initiatives](#) (Ukraina) un [For Our Children Foundation](#) (Bulgārija), kā arī [ISSA](#) Hub, kas ar savu nenovērtējamo pieredzi un zināšanām palīdzēja veidot šīs rokasgrāmatas saturu.

<https://www.reyn.eu/toy4inclusion/toy-for-participation/>

Eiropas Komisijas atbalsts šim projektam nenozīmē, ka tā atbalsta saturu, kas atspoguļo tikai organizētāju viedokli, un Komisija nevar būt atbildīga par jebkādu šajā dokumentā ietvertās informācijas izmantošanu.

© TOY4Inclusion, 2025. gada jūlijs

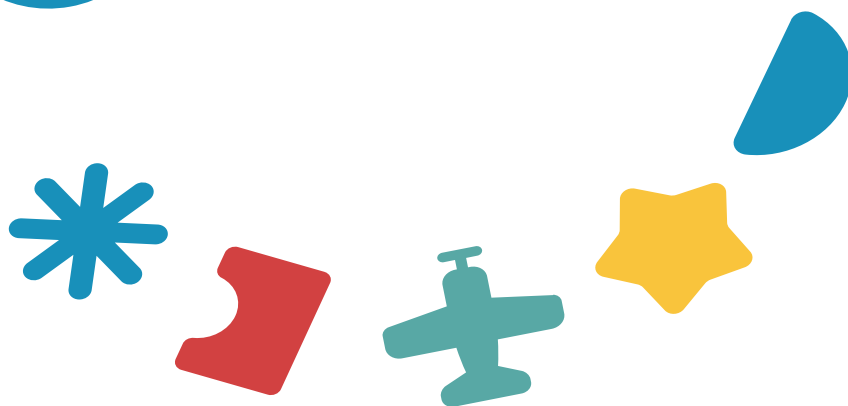
Dizains un izkārtojums: ISSA – International Step by Step Association

TOY4Inclusion (2025). TOY LĪDZDALĪBAI ROKASGRĀMATA: pedagoģiskās un aktivitāšu kartes jēgpilnai līdzdalībai. Leiden

Saturs

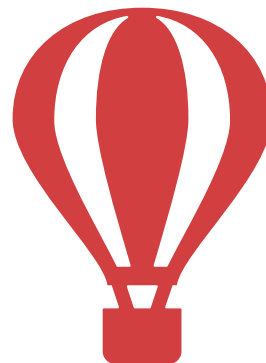
Ievads	5
Pedagoģiskās kartes	7
Pedagoģiskās kartes jēgpilnai līdzdalībai	7
Pedagoģiskā karte 1: Kas ir bērnu līdzdalība — un kas tā nav (0–10 gadi)	8
Pedagoģiskā karte 2: Darbs ar neaizsargātām grupām (0–10 gadi)	13
Pedagoģiskā karte 3: Mozaīkas pieeja (3–6 gadi)	18
Pedagoģiskā karte 4: Bērnu līdzdalība lēmumu pieņemšanā: no plānošanas līdz īstenošanai (7–10 gadi).....	25
Pedagoģiskā karte 5: Atbalsts ģimenēm, lai veicinātu bērnu līdzdalību (0–10 gadi).....	33
Aktivitāšu kartes	38
Aktivitāšu kartes – vecuma grupa 0–2.....	40
Sensorās izvēles grozi	40
Jā ar acīm.....	41
Dziesmu izvēlēšanās	42
Vizuālās dienas rutīnas kartes	43
Aktivitāšu kartes – vecuma grupa 3–6.....	45
Jēgpilnas izvēles	45
Iesaiste spēļu/aktivitāšu plānošanā	46
Balsošanas burkas.....	47
Diskusijas jautājumi apļa laikā	48
Noteikumu izstrādes nodarbības	49
Aktivitāšu kartes – vecuma grupa 7–10	51
Mini padomes un lēmumu pieņemšanas grupas	51
Kartēšanas pastaigas	52
Stāstos balstītas sarunas/diskusijas	53
Atgriezeniskā saite.....	54

Ievads

Šis resurss satur piecas **pedagoģiskās kartes** un **trīspadsmit aktivitāšu kartes**, kas veicina nozīmīgu līdzdalību. Tās ir daļa no **TOY LĪDZDALĪBAI ROKASGRĀMATAS: Kā veicināt bērnu līdzdalību un demokrātiju formālās un neformālās agrīnās bērnības vidēs.**

Pedagoģiskās kartes un aktivitāšu kartes ir paredzētas praktiskai izmantošanai agrīnās bērnības speciālistiem (pedagogiem, asistentiem, brīvprātīgajiem) ikdienas darbā neformālās un formālās agrīnās bērnības izglītības un aprūpes vidēs.

TOY Līdzdalībai rokasgrāmatas autori uzskata, ka līdzdalība ir:

- **Iekļaujoša un attiecības veidojoša:** balstīta uz sirsnīgām, savstarpējām mijiedarbībām starp bērniem un pieaugušajiem, tostarp viņu ģimenēm
- **Verbāla un neverbāla:** respektē daudzveidīgās izpausmes formas, sākot no raudāšanas un rādīšanas ar pirkstu līdz zīmēšanai un stāstu stāstīšanai
- **Ikdienas un nepārtraukta:** iekļauta ikdienas rutīnā, rituālos un spontānās tikšanās reizēs, neaprobežojoties ar īpašiem projektiem vai aktivitātēm

Šī definīcija atzīst, ka līdzdalība nav saistīta ar to, ka bērniem tiek dota vara pār pieaugušajiem, bet gan ar to, ka tiek radītas nozīmīgas iespējas bērniem tikt uzklautiem, uztvertiem nopietni un iesaistītiem savu pieredžu veidošanā, ar ģimenes un pedagoģu aktīvu līdzdalību un atbalstu.

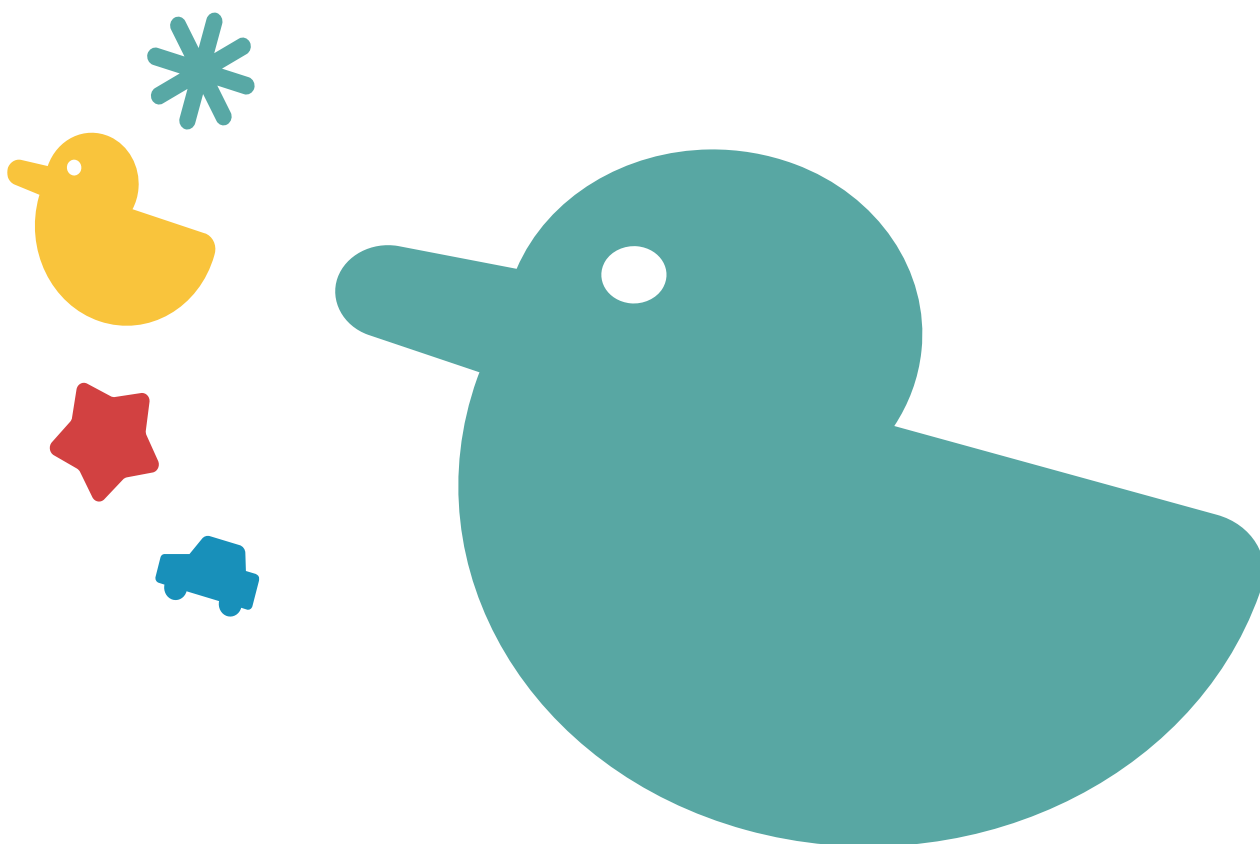
Tāpēc praktiski veicina bērnu līdzdalību, veicot šādus pasākumus:

- veidojot siltas, uzticamas attiecības
- novērojot bērnu signālus, ritmus un ikdienas rutīnas
- aicinot izteikt idejas, izmantojot atvērtus jautājumus un materiālus
- dokumentējot un daloties ar to, ko bērni izsaka
- aizstāvot bērnu viedokli plašākā izglītības iestādes vai kopienas kontekstā.

Dažas no aktivitātēm un ieteikumiem ir aizgūtas no citiem rīkiem vai resursiem. Šādos gadījumos ir norādīti avoti un sniegta pilna atsauce.

Kartiņas nav paredzētas lasīšanai no vāka līdz vākam. Jūs varat izvēlēties konkrētas sadaļas, izdrukāt dažas kartiņas, apspriesties ar kolēģiem un pielāgot rīkus un resursus savai situācijai.

Tomēr mēs iesakām vispirms **iepazīties ar rīku kopuma teorētisko sadaļu (1. daļa, Pamati: līdzdalība kā pedagoģiska un demokrātiska prakse)**. Ja nav izpratnes par aktivitāšu pedagoģiskajiem pamatiem, tās var zaudēt savu pilnīgo attīstības vērtību, jo īpaši, ja runa ir par jēgpilnas līdzdalības veicināšanu.

Pedagoģiskās kartes

Pedagoģiskās kartes jēgpilnai līdzdalībai

Šīs īsās pedagoģiskās kartes piedāvā praktiskus norādījumus par to, kā iekļaut līdzdalību ikdienas attiecībās, rutīnā un plānošanā. Lai gan agrīnās bērnības izglītībā pastāv daudzas pieejas bērnu līdzdalībai, šajā sadaļā ir izceltas piecas galvenās jomas, kurās praktiķiem bieži ir nepieciešams atbalsts:

1. Kas ir bērnu līdzdalība — un kas tā nav (0–10 gadi)
2. Darbs ar sociāliem riskiem pakļautām grupām (0–10 gadi)
3. Mozaīkas pieeja (3–6 gadi)
4. Bērnu līdzdalība lēmumu pieņemšanā: no plānošanas līdz īstenošanai (7–10 gadi)
5. Atbalsts ģimenēm bērnu līdzdalības veicināšanā (0–10 gadi)

Katra karte ir veltīta konkrētai tēmai un ietver vecumam atbilstošas stratēģijas, kas izmantojamas gan formālās, gan neformālās agrīnās bērnu aprūpes un izglītības iestādēs. Šīs kartes izstrādātas, pamatojoties uz TOY4Participation projektā iesaistīto praktiķu izteiktajām vajadzībām.

Pedagoģiskā karte 1: Kas ir bērnu līdzdalība — un kas tā nav (0–10 gadi)¹

Kas ir bērnu līdzdalība?

Bērni un jaunieši būtu jāiesaista lēmumu pieņemšanā ikdienas vidē un situācijās, piemēram, agrīnās izglītības un aprūpes iestādēs, klasēs, veselības aprūpes iestādēs un klubos, kā arī gan politikas, programmu, pakalpojumu un likumdošanas izstrādē un novērtēšanā, gan pētniecībā.

Atcerieties: līdzdalība ir...

- **Iekļaujoša un attiecības veidojoša:** balstīta uz sirsnīgām savstarpējām mijiedarbībām starp bērniem un pieaugušajiem, tostarp
- **Verbāla un neverbāla:** respektē daudzveidīgās izpausmes formas, sākot no raudāšanas un rādīšanas ar pirkstu līdz zīmēšanai un stāstu stāstīšanai
- **Ikdienas un nepārtraukta:** iekļauta ikdienas rutīnā, rituālos un spontānās tikšanās reizēs, neaprobežojoties ar īpašiem projektiem
- **Iekļauta gan strukturētās izglītības vidēs, gan neformālās kopienas telpās,** piemēram, rotaļu centros, dienas centros vai mājas grupu sanāksmēs
- Līdzdalība nozīmē **radīt jēgpilnas iespējas** bērniem tikt uzklautiem, uztvertiem nopietni un iesaistītiem savu pieredžu veidošanā, ar viņu ģimeņu aktīvu iesaistīšanos un atbalstu

¹ Adaptēts no: [Laura Lundy pārstrādātā versija „Mīti par bērnu līdzdalību”](#) un [REYN „Pieci galvenie mīti par bērnu līdzdalību – un to patiesā nozīme”](#)

Kas nav bērnu līdzdalība?

- 1. Ļaušana bērniem pieņemt visus lēmumus:** bērnu līdzdalība nozīmē lēmumu pieņemšanu kopā ar bērniem, nevis kontroles nodošanu viņiem. Pieaugušie joprojām ir atbildīgi par bērnu labbūtnību, drošību un attīstību. Taču bērni tiek atzīti par aktīviem dalībniekiem ar vērtīgām idejām. Līdzdalība nozīmē viņus uz klausīt, nopietni uztvert viņu viedokli un jēgpilnā, vecumam atbilstošā veidā iesaistīt bērnus viņus ietekmējošu lēmumu pieņemšanā. Tās ir viņu tiesības tikt uz klausītiem par savu pagātņi, tagadni un nākotni.

Piemērs:

Ja jūs veicat izmaiņas bērna ikdienas rutīnā, piemēram, maināt gulētiešanas laiku vai sākat apmeklēt jaunu skolu, pajautājiet, kā viņi par to jūtas un kas varētu palīdzēt viņiem šīs pārmaiņas vieglāk pieņemt. Jūs joprojām vadāt lēmuma pieņemšanu, bet bērni jūtas novērtēti un iesaistīti.

- 2. Balss „došana” bērniem:** bērniem jau ir balss, tāpēc pieaugušajiem nav “jādod” vai „jāpastiprina” viņu balsi. Pieaugušo uzdevums ir nopietni uztvert bērnu balsi. Bērniem nevajadzētu lietot megafonu, lai viņus sadzirdētu.

Piemērs:

Grupu aktivitātes laikā mazulis atkārtoti norāda uz citu rotaļlietu vai vietu, nevis atgriežas pie plānotās aktivitātes. Pievērsiet uzmanību un respektējiet viņa izvēli. Viņš pauž savas preferences, un pieaugušo uzdevums ir klausīties, izvērtēt un, ja iespējams, pielāgoties.

- 3. Kontroles zaudēšana:** pieaugušie var domāt, ka, ja viņi ļaus bērniem izteikties, viņi zaudēs kontroli, bet patiesībā ir gluži pretēji. Kad bērni jūt, ka viņu viedoklis ir svarīgs, viņi mēdz būt vairāk vērsti uz sadarbību, pārliecinātāki un emocionāli drošāki. Aicinot piedalīties, robežas netiek nojauktas, bet gan stiprinātas, balstoties uz savstarpēju cieņu un sapratni. Tas nenozīmē, ka tiek piepildītas visas vēlmes. Bet, ja bērni saprot, kā tiek pieņemti lēmumi, un jūtas uzklauti, viņi ir vairāk gatavi pieņemt šos lēmumus un mācīties no tiem.

Piemērs:

Nosakot noteikumus koplietošanas telpai (piemēram, grupas telpai/klasei vai guļamistabai), jautājiet bērniem, ko viņi uzskata par taisnīgu. Iekļaujiet viņu ieteikumus un pārrunājiet, kāpēc dažas idejas varētu netikt izmantotas.

- 4. Bērni ir eksperti savā dzīvē:** bērniem ir pieredze, bet bieži vien viņi nav vienīgie, kam ir pieredze jautājumos, kas viņus skar, un pieaugušie bieži zina daudz, bet nevar zināt to, ko zina, jūt vai pieredz bērni, ja viņiem neuzdod jautājumus. Bērni zina, kas viņiem rada prieku, kas liek justies drošiem vai nemierīgiem, kas palīdz viņiem vislabāk mācīties. Kad pieaugušie apvieno savas zināšanas un pieredzi ar bērnu dzīves perspektīvām, rezultāts ir labāki, atbilstošāki lēmumi. Izslēdzot bērnus no sarunām, kas viņus ietekmē, tiek zaudēta iespēja veidot dziļāku saikni un panākt pārdomātākus rezultātus.

Piemērs:

Ja bērns šķiet neizlēmīgs par plānoto aktivitāti vai pārmaiņām, pajautājiet, kāpēc. Jūs varat uzzināt kaut ko, ko nebijāt apsvēris, piemēram, sensorā pārslodze, trauksme vai negatīva pieredze pagātnē, un veikt atbilstošas korekcijas.

- 5. Bērnu izpratne ir ierobežota atkarībā no vecuma:** pat visjaunākie bērni var izteikt savas preferences, emocijas un nodomus. Zīdāinis pagriež galvu, ja ir pārāk stimulēts; mazulis norāda uz savu mīļāko rotaļlietu; pirmsskolas vecuma bērns izskaidro, kas viņu biedē un kāpēc. Tas viss ir līdzdalības veidi. Bērniem augot, palielinās viņu spēja pārdomāt un iesaistīties, un līdz ar to palielinās arī veidi, kā mēs varam atbalstīt viņu iesaistīšanos. Galvenais ir ieklausīties viņu unikālajos saziņas veidos un pastāvīgi nodrošināt iespējas izpausties. Tiesības līdzdarboties pieder visiem bērniem, kas spēj veidot viedokli, ieskaitot visjaunākos.

Piemērs:

Izmēģiniet šo: ļaujiet pirmsskolas vecuma bērniem balsot par to, kuru pasaku lasīt apļa laikā. Jūs atbalstāt demokrātisku lēmumu pieņemšanu, pat ja 'balsis' ir ļoti jaunas.

- 6. Tikai modes vārds:** bērnu līdzdalība nav tendence. Tā ir tiesības, kas noteiktas ANO Konvencijā par bērna tiesībām un ko atbalsta gadu desmitiem ilga pētniecība un starptautiskā prakse. Tā vislabāk darbojas, ja tiek integrēta ikdienas dzīvē: lūdzot bērnu viedokli grupas telpas/klases plānošanā, iesaistot viņus mājas darbos vai dodot viņiem iespēju izteikties par lēmumiem, kas attiecas uz viņu aprūpi. Līdzdalība nav viena liela saruna, tā veidojas no daudzām mazām, konsekventām iekļaušanas darbībām. Tā nekad nav perfekta. Dariet visu, kas jūsu spēkos, turpiniet mācīties, pilnveidojieties un pielāgojieties.

Piemērs:

Aiciniet bērnus kopīgi izveidot nedēļas grafiku vai vizuālu ikdienas rutīnas tabulu. Ja bērni vēl nemāk lasīt, izmantojiet fotogrāfijas vai zīmējumus un kopīgi pārrunājiet soļus.

- 7. Tas ir pārāk dārgi un prasa pārāk daudz laika:** līdzdalība ir tiesības, nevis luksuss, un tai nav jābūt dārgai vai laikietilpīgai. Ir daudz vienkāršu ikdienas veidu, kā pieaugušie var nozīmīgi iesaistīties bērnu dzīvē, un tas neko nemaksā. Faktiski, iesaistot bērnus, bieži vien var identificēt to, kas nav nepieciešams, kas palīdz pieņemt labākus lēmumus un pat ietaupīt laiku un resursus ilgtermiņā.

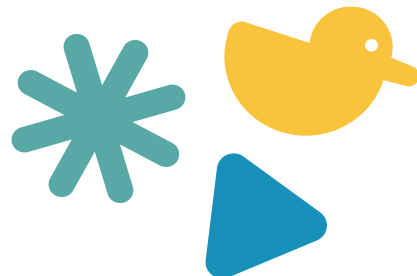
Piemērs:

Pirms plānojat grupas izbraucienu, pajautājiet bērniem, kādas vietas viņus interesē. Viņu ieteikumi var nodrošināt, ka pieredze būs nozīmīga un patīkama, un dažkārt varat atklāt, ka vienkārša, tuvumā esoša izvēle viņus aizrauj tikpat ļoti kā dārgāka atrakcija.

- 8. Tas ir pārāk jutīgs jautājums:** ja kaut kas ietekmē bērnus, viņiem ir tiesības tikt uzklautiem, jo īpaši jutīgos jautājumos. Un jo bērns ir neaizsargātāks, jo svarīgāk ir viņu uzklaut. Izslēdzot viņus no sarunām, jo viņi ir "pārāk jauni" vai "pārāk neaizsargāti", var palielināt viņu bezspēcības sajūtu. Līdzdalība nenozīmē piespiest bērnus runāt par lietām, kurām viņi nav gatavi, bet gan radīt drošu, atbalstošu vidi, kurā viņi *var* runāt, ja vēlas, un zināt, ka viņus uzklautīs un respektēs.

Piemērs:

Iedomājieties, ka bērns ir satraukts, jo viņa vecāki strīdas mājās. Tā vietā, lai izvairītos no šīs tēmas, pedagogs/praktizētājs var maigi jautāt bērnam, vai viņš vēlas runāt par to, kas viņu uztrauc, vai ir kaut kas, kas varētu palīdzēt viņam justies labāk. Ļaujiet viņam dalīties savā veidā, zīmējot, spēlējoties vai vienkārši klusi sēžot kopā, un pārlicinieties, ka viņš zina, ka jūs esat tur, lai klausītos, kad vien viņš būs gatavs.

Pedagoģiskā karte 2: Darbs ar neaizsargātām grupām (0–10 gadi)

Visiem bērniem ir tiesības piedalīties, bet ne visiem ir vienādas iespējas. Bērni no sociāliem riskiem pakļautām ģimenēm var saskarties ar papildu šķēršļiem, piemēram, invaliditāti, nabadzību, traumu, migrāciju vai diskrimināciju, kas ievērojami ierobežo šīs iespējas. Šī pedagoģiskā karte palīdz praktiķiem pārdomāt un pielāgot savu praksi, lai nodrošinātu, ka katram bērnam, īpaši tiem, kurus bieži neuzklausa, ir reāla iespēja piedalīties nozīmīgā veidā.

Par ko mēs runājam?

Bērni ar invaliditāti, attīstības aizturi vai komunikācijas atšķirībām

Bērni no maznodrošinātām, bēgļu vai migrantu ģimenēm

Bērni, kuri piedzīvojuši traumatisku pieredzi, zaudējumu vai nestabilitāti

Meitenes vidē, kur dzimumu normas ierobežo viņu autonomiju

Ļoti mazi bērni, kuru viedoklis bieži tiek ignorēts

Izpratnes padziļināšana: kāpēc pastāv šķēršļi

Šķēršļus līdzdalībai nerada paši bērni, bet sistēmas, vide un attieksme, kas nespēj pielāgoties viņu vajadzībām. Šo šķēršļu izpratne palīdz speciālistiem rīkoties apzināti un novērst atstumtību:

- **Fiziskie šķēršļi:** nepieejamas telpas, dažādu maņu uztverei neatbilstoši materiāli vai to trūkums var izslēgt bērnus ar invaliditāti.
- **Komunikācijas barjeras:** pārlietu liela pašaušanās uz runāto valodu izslēdz bērnus, kuri neizmanto valodu, ir daudzvalodīgi vai neiroloģiski daudzveidīgi.
- **Sociālie šķēršļi:** aizspriedumi, stigmas un kultūras stereotipi var ierobežot iespējas bērniem no noteiktām vidēm, īpaši meitenēm vai bērniem no mazākumtautību kopienām.
- **Psiholoģiskie šķēršļi:** bērni, kuri ir piedzīvojuši traumatisku pieredzi, var būt pārāk piesardzīgi, noslēgti vai vilcināties iesaistīties, ja nav emocionālas drošības.
- **Institucionālas barjeras:** neelastīgas rutīnas vai pieaugušo vadīta lēmumu pieņemšana var atstāt maz vietas pielāgošanās vai individuālās izpausmes iespējām.

Galvenie principi iekļaujošai līdzdalībai

- **Sāciet ar attiecībām:** uzticēšanās, sirsnība, drošība un konsekvence ir būtiskas.
- **Atzīstiet visas komunikācijas formas:** žesti, spēles, zīmējumi, ķermeņa valoda ir nozīmīgas viedokļu izpausmes formas.
- **Radiet drošu un draudzīgu vidi:** pielāgojiet vidi, materiālus un rutīnas, lai tās atbilstu dažādām vajadzībām un komforta līmeņiem. Radiet klusas, mazāk stimulējošas telpas bērniem, kuri var justies pārāk satraukti.
- **Piedāvāriet bērniem dažādus veidus, kā piedalīties un izteikt savus viedokļus un izvēles:** bērniem jābūt iespējai to darīt vieni pašiem, pāros, kopā ar vecākiem vai nelielā grupā. Izmantojiet vizuālos palīg līdzekļus, fotogrāfijas un vienkāršus priekšmetus, lai atbalstītu izvēles veikšanu.
- **Strādājiet ciešā sadarbībā ar ģimenēm:** tās zina, kas palīdz viņu bērniem justies droši, pārliecināti un uz klausīti.

Līdzdalības stratēģijas

Ikdienas praksē līdzdalība katram bērnam var izpausties atšķirīgi. Mērķis nav vienveidība, bet gan vienlīdzība, piedāvājot katram bērnam to, kas viņam nepieciešams, lai izpaustu sevi un justos iekļauts.

Izmantojiet vizuālas rutīnas un attēlu kartītes bērniem, kuriem nepieciešama struktūra.

- Ļaujiet bērniem no mājām atnest kādu priekšmetu vai fotogrāfiju, lai radītu komfortu. Aiciniet bērnus parādīt savas izvēles, norādot, pieskaroties vai izvēloties no reāliem priekšmetiem.
 - Klusākos bērnus lieciet pāri ar vienaudzi vai pieaugušo, kuram viņi uzticas, lai veiktu kopīgas aktivitātes.
- Pamāniet un piefiksējiet nelielus līdzdalības mirkļus, piemēram, smaidus, žestus, mēģinājumus sazināties.

Pārdomas praktiķiem

- Kuri bērni visbiežāk tiek atstāti ārpus grupas diskusijām vai aktivitātēm?
- Kā parādīt bērniem, ka visi ideju izteikšanas veidi tiek respektēti?
Vai man ir stipras, atvērtas attiecības ar ģimenēm no dažādiem sociālajiem slāņiem?
- Kā pielāgot plānus, lai iekļautu bērnus, kuriem šodien varētu būt grūti piedalīties?

Padomi iekļaušanai

Izmantojiet pazīstamas dziesmas, stāstus vai dzimto valodu, kad iespējams.

Piedāvāriet individuālas sarunas, lai veidotu uzticību un izprastu individuālās izvēles.

- Atzīmējiet mazos ieguldījumus, pat ja tie nav verbāli.
Izvairieties no izceļšanas un piedāvāriet visiem bērniem iespējas iesaistīties dažādos veidos.
Iepazīstiniet visus komandas locekļus ar iekļaujošas komunikācijas stratēģijām.

Infografika: Bieži sastopamie šķēršļi un iekļaujoša rīcība

Šī infografika sniedz ātru pārskatu par visbiežāk sastopamajiem šķēršļiem, ar kuriem saskaras neaizsargāti bērni, un iekļaujošajām reakcijām, ko praktiski var izmantot, lai atbalstītu jēgpilnu līdzdalību.

Bieži sastopamie šķēršļi un iekļaujoša rīcība		
	Valodas barjeras (piemēram, jauna valoda, ierobežots vārdu krājums)	Izmantojiet vizuālos līdzekļus, žestus, tulkotos materiālus un ģimenes tulkus
	Invaliditāte vai neirolģiska daudzveidība	Pielāgojiet materiālus, izmantojiet sensoros rīkus, izveidojiet klusas telpas, piedāvāriet dažādas izpausmes iespējas.
	Trauma vai emocionāls stress	Izveidojiet paredzamas rutīnas, piedāvāriet individuālu laiku, pieņemiet atteikumu kā konkrētā brīža izvēli
	Nabadzība vai piekļuves trūkums	Iespēju robežās nodrošiniet bezmaksas resursus un transportu, nodrošiniet no finansiālā sloga brīvu, iekļaujošu vidi
	Kultūras vai dzimuma normas	Izmantojiet dažādus materiālus, atzīstiet un iekļaujiet bērnu ģimenes tradīcijas, rosiniet atpazīt stereotipus
	Ļoti mazi bērni vai neverbāla komunikācija	Izmantojiet spēles, zīmēšanu, kustības un pievērsiet uzmanību un piefiksējiet sīkākās uzvedības izpausmes
	Sociālā atstumtība	Novērtējiet katra bērna stiprās puses, lēnām veidojiet uzticību, iekļaujiet bērnu grupas aktivitātēs

Ko es varu izmantot vārdu vietā?

Bērni sazinās daudzos veidos, ne tikai ar vārdiem. Šis vizuālais ceļvedis piedāvā alternatīvus rīkus, ko speciālisti var izmantot, lai atbalstītu izpausmi, īpaši bērniem, kuri neizmanto verbālo komunikāciju, ir kautrīgi, daudzvalodīgi vai vēl attīsta savas valodas prasmes.

Izmēģiniet šādus saziņas līdzekļus:

Emociju kartes – parādiet dažādas emocijas, izmantojot attēlus vai piktogrammas

Objektu izvēle – ļaujiet bērniem izvēlēties no reāliem priekšmetiem vai miniatūriem rekvizītiem.

Foto kartes – izmantojiet aktivitāšu, cilvēku vai ikdienas darbību fotogrāfijas, lai atbalstītu izvēles

Leļļu teātris – izmantojiet mīkstās rotaļlietas vai tēlus, lai palīdzētu bērniem izpausties

Žestu zīmes – atbalstiet komunikāciju ar norādīšanu, roku signāliem vai zīmju valodu

Padomi šo rīku lietošanai

Vienmēr piedāvājiet laiku un vietu un nesteidzieties ar atbildēm.

Ļaujiet bērniem izvēlēties, kā viņi vēlas izpausties.

Parādiet šo rīku lietošanu ikdienas darbībās un rotaļās.

Iesaistiet ģimenes, lai saprastu kādus rīkus bērns izmanto mājās.

Novietojiet rīkus redzamā un sasniedzamā vietā, lai bērni varētu pie tiem piekļūt patstāvīgi.

Sadarbība ar ģimenēm un kopienām

Ģimenēm ir ļoti svarīga loma, atbalstot bērnu ar īpašām vajadzībām līdzdalību. Tās ir ekspertes savu bērnu stiprajās pusēs, komunikācijas stilā un ģimenes kultūras jautājumos. Pedagogi var veicināt nozīmīgas partnerattiecības, veicot šādus pasākumus:

Aicinot ģimenes dalīties ar mājas rutīnām, vārdiem, dziesmām vai priekšmetiem, kas nomierina bērnu.

Daloties novērojumos, kas bērnam patīk/ nepatīk, interesē/ neinteresē un vajadzību izpausmes veidiem.

Bez kritikas klausoties ģimeņu pieredzē par atstumtību vai aizstāvību.

Nodrošinot vairākus komunikācijas kanālus (piemēram, fotogrāfijas, īsus video, u.c.)

Piedāvājot elastīgus tikšanās formātus un izvairoties no stingrām prasībām.

Novērtējot un apstiprinot ģimenes zināšanas, īpaši no mazākumtautību vai marginalizētām kopienām.

Iekļaujot mācību vidē ģimeņu kultūras stāstus, receptes vai tradīcijas.

Piedaloties vecāku un bērnu aktivitātēs (piemēram, stāstu stāstīšana, rokdarbu nodarbības).

Sniedzot pozitīvu atgriezenisko saiti par aktivitātēm vai ieteikumus to uzlabošanai

Līdzdarbojoties vizuālu informatīvo un mācību materiālu veidošanā

Radot iespēju ģimenēm piedalīties mācību darba plānošanā vai izglītības iestādes/kopienas pasākumos kā vienlīdzīgiem partneriem

Pedagoģiskā karte 3: Mozaīkas pieeja (3–6 gadi)

Mozaīkas pieeja² atzīst, ka maziem bērniem vislabāk iesaistīties, izmantojot rotaļmetodes, iesaisti stāstu stāstīšanā un strukturētus dialogus, kas respektē viņu attīstības spējas. Tā uzskata bērnus par jēgpilna mācību procesa līdzveidotājiem. Šī integrētā pieeja apvieno gan vizuālas, gan verbālas izpausmes formas, lai iegūtu pilnīgāku izpratni par bērnu pieredzi.

Mozaīkas pieejas īstenošanai ir divi posmi:

Mozaīkas pieejas kopsavilkums

Pirmais posms: bērni un pieaugušie vāc un dokumentē informāciju

- Informācijas vākšana no bērniem
- Informācijas vākšana no pieaugušajiem (vecākiem un speciālistiem)

Otrais posms: informācijas apkopošana sarunām, pārdomām un interpretācijai

- Mozaīkas salikšana kopā
- Refleksija

² Clark, Alison un Peter Moss. *Klausīties maziem bērniem: mozaīkas pieeja*. 2. izdevums, Londona: National Children's Bureau, 2011: [Klausīties maziem bērniem: mozaīkas pieeja](http://reyn.eu/toy4inclusion/toy-for-participation)
reyn.eu/toy4inclusion/toy-for-participation

Pirmais posms: bērni un pieaugušie vāc un dokumentē informāciju

Informācijas vākšana no bērniem. Kā vākt informāciju?

Novērošana: ieklausīšanās ietver arī vērošanu. Novērošana jāapvieno ar citiem informācijas avotiem, īpaši ar aktivitātēm, kurās piedalās bērni un ģimenes un dalās ar saviem viedokļiem.

Strukturētas tematiskās sarunas: sarunas ar maziem bērniem ir svarīga mozaīkas pieejas sastāvdaļa. Šīs sarunas nodrošina vienu formālu struktūru sarunām ar maziem bērniem par viņu vidi. Tie ir jautājumi bērniem, kas balstīti uz galvenajām tēmām par to, kāpēc bērni nāk uz konkrēto vietu (iestādi, spēļu centru u.c.), pieaugušo lomu, iecienītākajām aktivitātēm un cilvēkiem, grūtībām, cilvēkiem, kuri bērni nepatīk, viņu labāko pieredzi šeit. Sarunas beigās var pievienot atvērtus jautājumus, lai bērniem dotu iespēju pievienot jebkādu papildu informāciju, ko viņi uzskata par svarīgu. Bērni var izvēlēties pievienot zīmējumu vai parakstīties. *Sarunas var atkārtot*

Kā izmantot sarunas, lai uzklusītu bērnus:

- **Rūpīgi izvēlieties vidi:** izvēlieties bērniem pazīstamu vidi, kurā viņi jūtas ērti.
- **Esiet elastīgi:** saruna var notikt kustībā. Tā var sākties sēžot, bet bērni var vēlēties parādīt savu mīļāko vietu.
- **Esiet jūtīgi:** bērniem jājūt, ka viņi var ietekmēt sarunu, un jebkurā brīdī jābūt iespējai to pārtraukt vai neatbildēt uz jautājumu. Jūs varat izmantot stop zīmi vai līdzīgu simbolu, lai bērni varētu pārtraukt vai beigt sarunu.
- **Atvēliet laiku:** ja saruna atkārtojas pēc dažiem mēnešiem, bērniem būs nepieciešams laiks, lai pārdomātu savas iepriekšējās atbildes. Tādējādi šīs sarunas ir refleksijas instruments.

pēc dažiem mēnešiem, lai bērniem dotu iespēju pārdomāt savas iepriekšējās atbildes un novērtēt, kā ir mainījusies viņu situācija un izjūtas.

Fotogrāfijas: fotogrāfijas nodrošina jautru saziņas veidu. To izmantošana var atklāt daudz ko par bērnu: kas ir viņa draugi, mīļākās rotaļlietas, viņu radošie darbi, izklaides, svarīgas personas, īpašās vietas un dabas objekti.

Kā izmantot fotogrāfijas, lai klausītos mazos bērnus:

- **Kameru izvēle:** izlemiet, kāda veida kameru izmantot – digitālo, polaroidu vai vienreizlietojamo u.c. Jāņem vērā tādi faktori kā budžets un kameras izmērs, jo īpaši, lai nodrošinātu, ka tā ir piemērota maziem bērniem. Ir svarīgi, lai bērni varētu paši turēt un lietot kameru, kas ir būtiska līdzdalības procesa sastāvdaļa.
- **Fotogrāfijas:** bērni var izvēlēties, ko viņi vēlas fotografēt, un redzēt rezultātus. Fotografēšana piedāvā maziem bērniem iespēju radīt gatavu produktu, ar kuru viņi var lepoties. Fotogrāfijas var kļūt par jaunu, spēcīgu valodu maziem bērniem.
- **Refleksija:** apspriediet ar bērniem, ko viņi vēlējas fotografēt un kā viņi jūtas, redzot rezultātu.

Izmēģiniet šo:

Lai padziļinātu darbu ar maziem bērniem un kamerām, varat organizēt **ekskursijas**, kuras vada bērni. Ekskursija ir viņu izglītības iestādes vides izpēte; bērni ir atbildīgi ne tikai par pasākumu, bet arī par to, kā tas tiek ierakstīts un dokumentēts.

Ekskursijas atklāj daudz informācijas par bērnu: telpas, kurās viņiem ir atļauts vai nav atļauts uzturēties, telpas, kurās notiek viņu mīļākās aktivitātes, telpas, kurās strādā viņu mīļākie cilvēki, āra telpas un viņu pašu, draugu un darbinieku darbu izstādes.

Kartēšana: Kartēšana ir veids, kā reģistrēt informāciju, ar ko dalās bērni. Divdimensionāla vietas attēlojuma izveide ir sarežģīts uzdevums maziem bērniem. Tāpēc kartēšana var būt atbalstoša metode, lai reģistrētu informāciju, ko bērni sniedz ekskursiju laikā. Tā var palīdzēt saistīt viņu fiziskās pieredzes par vidi ar kartes izveides procesu, iekļaujot viņu pašu fotogrāfijas vai zīmējumus.

Kā izmantot kartes, lai ieklausītos mazos bērnos:

- **Runājiet un klausieties kopā:** ieklausīšanās bērnos, kad viņi apraksta vai interpretē savus zīmējumus, ekskursijas un fotogrāfijas, ir svarīga daļa no kopīgas kartes veidošanas. Pievēršot uzmanību viņu izvēlēm, piemēram, kuras telpas, fotogrāfijas vai zīmējumus viņi izvēlas, var iegūt vērtīgu ieskatu viņu perspektīvā.
- **Apkopojiet visu bērnu viedokļus:** karšu vizuālais aspekts var piesaistīt visu bērnu interesi. Kartes var izlikt apskatei un apspriest, veicinot sarunas un pārdomas. Bērni, kas izveidojuši kartes, var arī dalīties ar savu darbu un to izskaidrot citiem.

Katrs instruments sniedz mozaīkas gabaliņu, veicinot daudzveidīgu pieeju, kas paver dažādus veidus, kā ieklausīties bērnos. Bērnu balss var būt daudzveidīga, izpaužoties dažādās valodās vai metodēs, piemēram, zīmējumos, fotogrāfijās, kustībās vai sarunās, katra no tām sniedzot unikālu ieskatu viņu pieredzē un perspektīvās.

- **Informācijas vākšana no pieaugušajiem (vecākiem un pedagogiem)**

Kā vākt informāciju? Arī ar vecākiem un pedagogiem īsteno tematiskās strukturētās sarunas, lai uzzinātu viņu domas.

Vecāki: refleksija par ikdienas pieredzi palīdz vecākiem pārdomāt dažādus savu bērnu dzīves aspektus gan mājās, gan izglītības un aprūpes iestādē. Tas arī dod vecākiem iespēju dalīties ar savu izpratni par bērnu jūtām un vajadzībām, kas ir ļoti nozīmīga.

Svarīgi: vecāku domas kļūst par vēl vienu mozaīkas gabaliņu un ir ļoti nozīmīgas, veidojot priekšstatu par bērnu dzīvi.

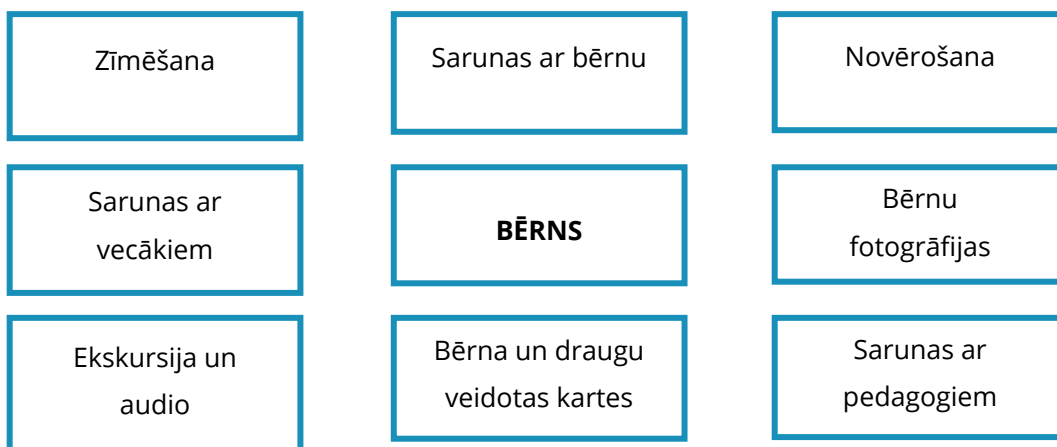
Pedagogi: Pedagogi iesaistīšana klausīšanās procesā ir būtiska, lai veicinātu nepārtrauktu, ikdienas iesaistīšanos bērnu dzīvē. Pedagogi var sniegt faktisku informāciju par bērniem, piemēram, savus iespaidus par aktivitātēm, kas bērniem patīk, viņu draugiem, vecumu, dzimumu un brāļiem un māsām.

Vecāki un speciālisti var izmantot dažādas metodes, piemēram, fotogrāfijas, video ierakstus, audio ierakstus, dienasgrāmatas un zīmējumus, lai dalītos ar saviem viedokļiem par bērnu dzīvi. Šos vizuālos un verbālos rīkus var iekļaut mozaīkas pieejā, lai labāk fiksētu un izprastu bērnu pieredzi.

Otrais posms: informācijas apkopošana dialogam, pārdomām un interpretācijai

- **Mozaīkas salikšana kopā:** Mozaīkas gabaliņi, kas savākti gan no bērniem, gan pieaugušajiem, veido pamatu otrajam posmam. Apvienojot stāstus un attēlus no šiem atsevišķajiem gabaliņiem, var iegūt dziļāku izpratni par mazu bērnu prioritātēm. *Skatīt piemēru zemāk.*

Bērna

Novērošana

Sarunas

Fotogrāfijas

Ekskursijas

Kartes

Vecāki

Pedagogi

Iztēles spēles

Spēlēšanās ar draugiem

Pieaugušie

Laiks ārā

...

Dažādie mozaīkas gabaliņi, kuru savākšanā bērnam ir galvenā loma, tiek apvienoti, lai izveidotu detalizētu attēlu par svarīgiem aspektiem bērna dzīvē agrīnās bērnības posmā. Var izveidot tabulu, kurā parādīts, kuri mozaīkas gabaliņi atklāja konkrētu informāciju un kuras tēmas parādījās visbiežāk. Zvaigznīti vai atzīmi var izmantot kā atslēgu, lai norādītu materiālu, kas savākts ar katru atsevišķu mozaīkas gabaliņu.

Dažus viedokļus un vēlmes maziem bērniem ir grūtāk izteikt nekā citus. Šī pieeja padara šīs uztveres atšķirības redzamas. Vecāku, praktiķu un bērnu dokumentētās izvēles un viedokļi var nodrošināt vērtīgu pamatu diskusijām un to nozīmību.

- **Pārdomas par praksi:** Līdzdalības metožu izmantošana darbā ar maziem bērniem liek viņu prioritātes un intereses lēmumu pieņemšanas un turpmākās darbības pamatā. Šī pieeja atzīst, ka bērnu viedokļi var būtiski atšķirties no pieaugušo viedokļiem, sniedzot jaunas atziņas par to, kas viņiem ir vissvarīgākais ikdienas dzīvē. Aktīvi klausoties un reaģējot uz bērnu perspektīvām, speciālisti var labāk pielāgot vidi, aktivitātes un mijiedarbību, lai atbalstītu bērnu labklājību un attīstību. Šis process veicina nepārtrauktu refleksiju un pielāgošanos, nodrošinot, ka prakse attīstās tā, lai patiesi atspoguļotu bērnu pieredzi, vajadzības un vēlmes, nevis pieaugušo pieņēmumus.

Uzzināt vairāk:

Ja vēlaties uzzināt vairāk par mozaīkas pieeju, varat skatīt:
Clark, Alison, un Peter Moss. *Klausīšanās maziem bērniem: mozaīkas pieeja*. 2. izdevums, Londona: National Children's Bureau, 2011
vai apmeklējiet: [Klausīties maziem bērniem: Mozaīkas pieeja](#)

Pedagoģiskā karte 4: Bērnu līdzdalība lēmumu pieņemšanā: no plānošanas līdz īstenošanai (7–10 gadi)³

Ceļš uz bērnu viedokļa uzklauššanas uzlabošanu lēmumu pieņemšanā sākas ar koncentrēšanos uz bērnu individuālo un kolektīvo līdzdalību lēmumu pieņemšanā, neatkarīgi no tā, vai viņi piedalās klātienē, tiešsaistē vai abos veidos.

Bērni vecumā no 7 līdz 10 gadiem kļūst par neatkarīgākiem domātājiem, attīsta spēcīgākas komunikācijas prasmes un sāk izprast tādas jēdzienus kā taisnīgums, atbildība un sekas. Viņiem patīk strādāt kopā ar vienaudžiem un tiek veiktas pārdomātākas izvēles.

Plānošana

Lai sāktu plānot bērnu iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā, ir jāievēro divas lietas: (1) jāizprot, kas ir bērnu līdzdalība un kas tā nav; (2) jāievieš faktori, kas veicina bērnu līdzdalības īstenošanu.

Bērnu iesaistīšanas lēmumu pieņemšanā mērķis ir uzklaušt viņu viedokli par ikdienas aktivitātēm un praksi vai par projektu, programmu, pakalpojumu vai politikas virzienu izstrādi, kas ir būtiski jūsu iestādes mērķiem un lomai.

Svarīgi:

Labs veids, kā nodrošināt, ka bērnu viedoklis tiek uzklaušīts un ņemts vērā, ir:

1. Sniegt viņiem skaidru un vecumam atbilstošu informāciju.
2. Klausīties, ko bērni vēlas
3. Pārrunāt ar viņiem drošākās, reālākās un labākās iespējas

Bērnu iesaistīšana lēmumu pieņemšanā nozīmē atzīt, ka viņiem ir tiesības un ka viņi ir uzskatāmi par aktīviem pilsoņiem jau šodien, nevis tikai par cilvēkiem, kuri aug un kādreiz kļūs pieauguši.

Ir svarīgi būt atklātiem, skaidrojot, kas ir iespējams un kas nav iespējams, kā arī lēmumu pieņemšanas iemeslus. Jebkuras jaunas idejas vai jau projekta sākumā jāiesaista bērni visos līmeņos un visos procesa posmos.

³ Pielāgots no: Hub na nÓg. *Līdzdalības sistēma*. Dublin: Hub na nÓg, 2023. Pieejams tiešsaistē: <https://hubnanog.ie/participation-framework/>

Skatīt pedagoģisko karti 1. Kas ir līdzdalība un kas tā nav?

Veicinošie faktori: Četri veicinošie faktori atbalsta bērnu efektīvu iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā. Iestādēm, kas vēlas iesaistīt bērnus lēmumu pieņemšanā, ir jāpārlicinās, ka ir nodrošināti šādi faktori:

- **Organizatoriskā atbalsta nodrošināšana:** vadītāji un darbinieki sadarbojas, lai atbalstītu bērnu tiesības izteikt savu viedokli lēmumu pieņemšanā, un šim nolūkam tiek atvēlēts pietiekami daudz laika, cilvēku un citu resursu.
- **Lēmumu pieņēmēju apmācība un kapacitātes stiprināšana:** Tai jābūt daļai no ikdienas plānošanas, darbiniekus atbalstot ar prasmju novērtējumiem un praktiskām apmācībām par to, kā iesaistīt bērnus lēmumu pieņemšanā.
- **Resursi:** laiks, cilvēki un finansējums ir jāplāno un jāatvēl, lai atbalstītu nozīmīgu bērnu līdzdalību, un visos darba un finansējuma plānos tas ir jāatspoguļo.
- **Uzraudzība un novērtēšana:** Jāizmanto dažādi instrumenti, lai sekotu līdzi bērnu iesaistīšanai, un rezultātiem jāpalīdz uzlabot politiku, pakalpojumus un praksi.

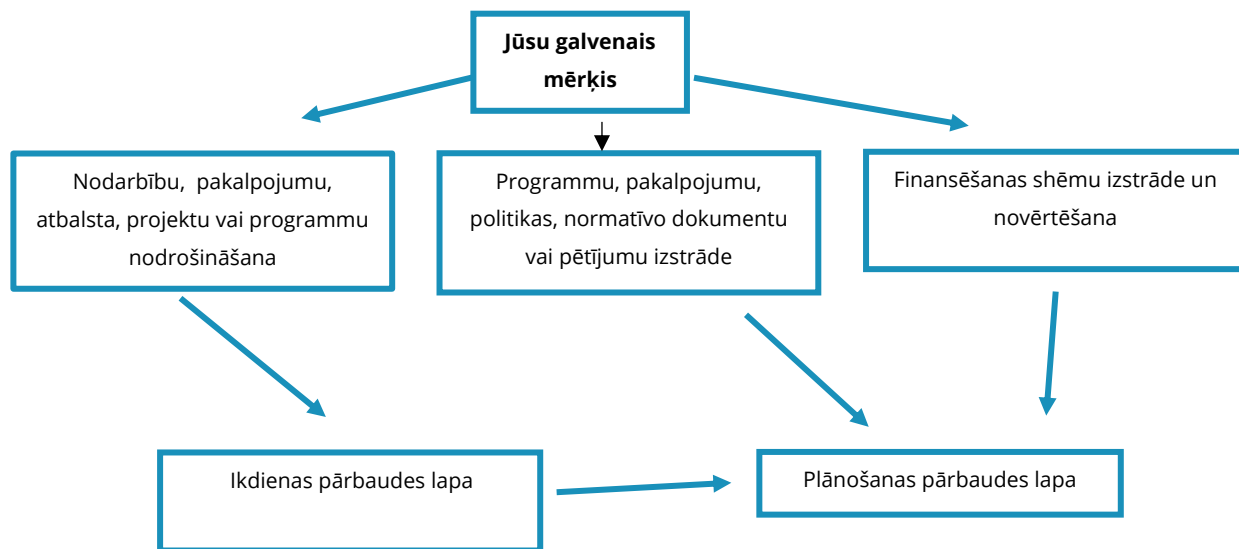

Īstenošana

Iestādēm jāiesaista bērni lēmumu pieņemšanā jau no bērnu attīstības sākuma posma visās iniciatīvās, visos līmeņos un visās procesa daļās. Laba sākuma vieta ir izvērtēt savas iestādes galveno lomu un uzdot turpmāk minētos jautājumus.

1. Kā iesaistīt bērnus visos lēmumu pieņemšanas līmeņos: Sāciet ar savu mērķu izpratni

Lai iesaistītu bērnus visos lēmumu pieņemšanas līmeņos, sāciet ar savas iestādes galveno mērķu pārskatīšanu. Tad izmantojiet Ikdienas pārbaudes lapu vai Plānošanas pārbaudes lapu (skatīt zemāk) vai abus, lai plānotu, kā atbalstīt bērnu un jauniešu nozīmīgu līdzdalību visās jūsu darba jomās. Lai palīdzētu pieņemt lēmumu, skatiet zemāk esošo plūsmas diagrammu.

2. Pārskatiet, apsveriet un piemērojiet: pārbaudes lapas

Plānošanas pārbaudes lapa

Šī pārbaudes lapa sniedz norādījumus, kā uz klausīt bērnus un jauniešus un iesaistīt viņus lēmumu pieņemšanā, izstrādājot politiku, plānus, pakalpojumus, programmas, pārvaldību, pētījumus un normatīvos dokumentus valsts, vietējā un iestādes/organizācijas līmenī.

Jums jāinformē bērni un jaunieši, ka viņiem ir tiesības izteikt savu viedokli lēmumu pieņemšanā un ka jūs ņemsiet vērā viņu viedokli.

VIDE

- Kā jūs nodrošināsiet, ka bērni un jaunieši tiek iesaistīti pēc iespējas agrāk (aktivitāšu/procesa sākumā)?
- Kā tiks nodrošināta viņu ilgstoša iesaistīšanās?
- Kā tiks iesaistīti tie, kurus šis jautājums ir vai varētu būt skāris tieši?
- Kādi pasākumi tiks veikti, lai nodrošinātu, ka process ir iekļaujošs un pieejams?
- Kā tiks nodrošināts atbalsts, lai viņi justos droši un ērti, izsakot savu viedokli?
- Kāds atbalsts tiks sniegts tiem, kuri kļūst nemierīgi, satraukti vai jūtas neērti?

BALSS

- Vai esat izveidojis skaidru sarakstu ar tēmām, par kurām vēlaties dzirdēt bērnu un jauniešu viedokli?
- Kā jūs nodrošināsiet, ka procesa galvenā uzmanība paliks uz jūsu identificētajām tēmām?
- Kā viņi uzzinās, ka dalība ir brīvprātīga un ka viņi var jebkurā brīdī atteikties?
- Kā jūs atbalstīsiet viņus, lai viņi varētu paust savu viedokli, vienlaikus iekļaujot viņu vecumam atbilstošu un pieejamu informāciju?
- Kā jūs nodrošināsiet, ka viņiem tiek piedāvātas dažādas iespējas izteikties, kas vislabāk atbilst viņu vajadzībām un izvēlei?
- Kā process ļaus viņiem identificēt tēmas, par kurām viņi vēlas diskutēt?

IETEKME

- Kā bērni un jaunieši tiks informēti par to, kāda ir viņu ietekme (ieskaitot ierobežojumus) lēmumu pieņemšanā?
- Kā viņiem tiks sniegta atbilstoša vecumam un pieejama atgriezeniskā saite galvenajos pakalpojuma vai politikas izstrādes posmos?
- Kādi ir jūsu plāni, lai nodrošinātu, ka bērnu un jauniešu viedoklis ietekmē lēmumus?
- Kā viņiem tiks sniegta atbilstoša vecumam un pieejama atgriezeniskā saite, kurā tiks paskaidrots, kā viņu viedokļi tika izmantoti un kādi ir pieņemto lēmumu iemesli, un to darīs savlaic
- Kā jūs nodrošināsiet, ka viņiem tiek dota iespēja novērtēt procesu visā tā gaitā?

ATZĪŠANA

- Kā bērni un jaunieši uzzinās, kam, kā un kad tiks paziņots viņu viedoklis?
- Kā jūs parādīsiet savu aņņemšanos ņemt vērā viņu viedokļus un ļauties to ietekmei?
- Kā jūs identificēsiet un iesaistīsiet attiecīgos lēmumu pieņēmējus (tos, kas ir atbildīgi par izmaiņu ietekmēšanu)?
- Kā un kad tiks sagatavots ziņojums/protokols un bērniem vai jauniešiem saprotams kopsavilkums par viņu viedokļiem?
- Kā jūs nodrošināsiet, ka viņiem tiek dota iespēja apstiprināt, ka viņu viedokļi ir precīzi reģistrēti?
- Kādi plāni ir izstrādāti, lai atbalstītu viņus savu viedokļu paziņošanā?

Ikdienas pārbaudes lapa: Šī pārbaudes lapa ir izstrādāta kā ceļvedis, lai palīdzētu jums nodrošināt, ka bērniem un jauniešiem ir ietekme lēmumu pieņemšanā. To var piemērot daudzās ikdienas situācijās, tostarp klasēs, slimnīcās, bērnu aprūpes iestādēs, bērnu un jauniešu centros, jauniešu un sporta klubos, jauniešu projektos, mākslas un radošās iniciatīvās un citās vietās.

Lūdzu, pārliecinieties, ka veidi, kādos jūs iesaistāt bērnus un jauniešus lēmumu pieņemšanā, ir atbilstoši viņu vecumam un pieejami visiem, gan klātienē, gan tiešsaistē.

TELPA

- Kā bērni un jaunieši var justies droši, izsakot savu viedokli?
- Vai esat atvēlējuši pietiekami daudz laika, lai uzklusītu un sadzirdētu viņu viedokļus?
- Kā jūs nodrošināt, ka tiek uzklusīti visi bērni un jaunieši?

BALSS

- Kā bērniem un jauniešiem tiek sniegts nepieciešamais atbalsts, lai viņi varētu paust savu viedokli un tikt uzklusīti?
- Kā viņi var izvirzīt jautājumus, kas viņiem ir svarīgi?
- Kā viņiem tiek piedāvāti dažādi veidi, kā izteikt savu viedokli?

IETEKME

- Kā bērni un jaunieši uzzinās, cik liela ietekme viņiem ir uz lēmumu pieņemšanu?
- Kā jūs sniegsiet viņiem atgriezenisko saiti?
- Kā jūs viņiem darīsiet zināmu, kā viņu viedoklis ietekmē lēmumus?
- Kā jūs paskaidrosiet pieņemto lēmumu iemeslus?

ATZĪŠANA

- Kā jūs parādāt, ka esat gatavi un vēlaties uzklusīt bērnu un jauniešu viedokļus?
- Kā jūs nodrošināt, ka viņi saprot, ko jūs varat darīt ar viņu viedokļiem?

3. Sekojiet līdz bērnu viedokļiem un sniedziet viņiem atgriezenisko saiti

Turpinājums

Politikas, plānu, pakalpojumu, likumu vai pētījumu izstrāde var aizņemt ilgu laiku, dažkārt mēnešus vai pat gadus. Tas var būt izaicinājums, jo bērni aug un var pāriet uz citu dzīves posmu, pirms notiek izmaiņas. **Pieaugušajiem jābūt godīgiem pret bērniem** šajā jautājumā un jāpaskaidro, ka viņu ideju īstenošana var prasīt laiku. Dažkārt lēmumi jāpieņem ātri, kas arī var apgrūtināt līdzdalību. Šādos gadījumos joprojām ir svarīgi iesaistīt bērnus un jauniešus, piemēram, izmantojot tiešsaistes rīkus, lai uzklautu viņu viedokļus.

Svarīgi:

Seko jiet līdz tam, kā bērnu viedokļi tiek izmantoti, pieņemot galīgos lēmumus. Lēmumu pieņēmējiem jāparāda bērniem, ka viņu viedokļi tika uztverti nopietni un ņemti vērā

Atsauksmes

Ideāli būtu, ja organizācijas ieceltu kādu, kas pārbaudītu, vai bērnu viedokļi tiek iekļauti politikā, pakalpojumos un plānošanā. Šai personai būtu arī jānodrošina, ka bērni visā procesā saņem regulāru atgriezenisko saiti.

Konsultācijām vai kolektīvai lēmumu pieņemšanai ar bērniem izmantojiet četrus nosacījumu procesus (Lundy, 2018):

Četrus nosacījumu process konsultācijām vai kolektīvai lēmumu pieņemšanai ar bērniem

Pilnīga: sniedziet bērniem skaidru atgriezenisko saiti par to, kuras no viņu idejām tika pieņemtas un kuras noraidītas, un paskaidrojiet, kāpēc. Informējiet viņus par to, kas tiks veikts un kas notiks

Draudzīgi: Pārliecinieties, ka atsauksmes tiek sniegtas vārdos un formātos, kurus bērni saprot. Pastāstiet viņiem, kas notika ar apspriešanu un kā tika ņemti vērā viņu viedokļi.

Ātri: Tā kā bērni aug un strauji attīstās, sniedziet viņiem savlaicīgu atgriezenisko saiti, pateicoties viņu ieguldījumam, parādot sākotnējos panākumus un izskaidrojot nākamās soli.

Turpinājums: Informējiet bērnus par jaunāko lēmumu izstrādi un īstenošanu

4. Reālistiska attieksme pret bērniem un jauniešiem

Pieaugušajiem ir pienākums konsultēt bērnus un jauniešus par efektīviem veidiem, kā būt reālistiskiem savās cerībās. Ir svarīgi apzināties savas ietekmes iespējas un meklēt veidus, kā iesaistīties sarunās ar lēmumu pieņēmējiem, kuriem ir lielāka autoritāte vai vara, lai panāktu pārmaiņas.

Bērni un jaunieši ne vienmēr sasniedz vēlamās rezultātus, tāpēc pieaugušajiem ir svarīga loma, lai mudinātu bērnus nepadoties, palīdzot viņiem atrast citus veidus, kā izteikt savu viedokli, kas ir atvērti jaunām domām un idejām gan klātienē, gan tiešsaistē.

Pieaugušie var palīdzēt bērniem un jauniešiem arī atrodot partnerus, izveidojot tīklus, koordinējot projektus un nodrošinot organizatoriskos pasākumus.

Dažādi dzīves aspekti, kuros bērni var piedalīties lēmumu pieņemšanā

- **Formālās izglītības vidē** mazie bērni var piedalīties lēmumu pieņemšanā, izvēloties viņus interesējošas klases aktivitātes vai tēmas. Viņi var palīdzēt izstrādāt grupas/klases noteikumus un kārtību, izvēlēties mācību materiālus un piedalīties izglītības iestādes padomēs vai grupās. Bērnu atsauksmes par mācību metodēm un izglītības iestādi ir vērtīgas, lai veicinātu iesaistošāku un iekļaujošāku mācību vidi.
- **Neformālās vidēs** bērni var dot savu ieguldījumu, izlemjot, kādas aktivitātes veikt, plānojot izbraukumus vai izvēloties tēmas radošām nodarbībām, piemēram, mākslai un stāstīšanai. Viņi var arī sniegt ieteikumus par to, kā iekārtot rotaļu vai mācību telpas, un uzņemt vadības lomu grupu spēlēs vai mācot vienaudžus.
- Bērni var piedalīties lēmumu pieņemšanā **par veselības aprūpi**, izsakot savas izvēles par ārstēšanu vai komforta pasākumiem, kas atbilst viņu izpratnei. Viņi var izvēlēties, kurus cilvēkus vēlas redzēt konsultācijās, un iesaistīties savam vecumam atbilstošās diskusijās par savu veselību un labklājību. Bērnu atsauksmes palīdz uzlabot bērniem draudzīgus veselības aprūpes pakalpojumus, un bērni var iesaistīties veselības veicināšanas pasākumos.
- Bērnu viedoklis ir būtisks, veidojot **politiku un pakalpojumus**, kas viņus ietekmē. Viņi var dalīties ar savu viedokli konsultācijās par bērniem draudzīgiem pakalpojumiem, piedalīties konsultatīvajās grupās vai forumos un palīdzēt novērtēt bērniem paredzētās programmas. Daloties ar savu pieredzi un viedokli, viņi palīdz attīstīt labākus, atbilstošākus pakalpojumus savās kopienās.
- **Sportā** bērni var ietekmēt lēmumus, izvēloties spēles, kuras viņi vēlas spēlēt, nosakot komandas noteikumus vai rīcības kodeksu un plānojot treniņus vai sacensības. Viņi var izteikt savu viedokli par komandas formām vai nosaukumiem un sniegt atsauksmes par iekārtu un treneru kvalitāti, veicinot pozitīvu un iekļaujošu sportisko pieredzi.
- Bērni var iesaistīties **kopienas aktivitātēs**, piedaloties pasākumu plānošanā, ierosinot uzlabojumus rotaļu laukumos vai parkos un pievienojoties vides projektiem vai vietējām kampaņām. Viņu iesaistīšanās drošību uzlabojošās iniciatīvās palīdz veidot bērniem draudzīgāku kopienu, bet viņu viedoklis par sabiedriskajām telpām un pakalpojumiem nodrošina, ka tie atbilst bērnu

Pedagoģiskā karte 5: Atbalsts ģimenēm, lai veicinātu bērnu līdzdalību (0–10 gadi)

Kāpēc tas ir svarīgi

Bērnu līdzdalība nesākas un nebeidzas tikai tad, kad mazie bērni atrodas formālās un neformālās agrīnās bērnu aprūpes un izglītības iestādēs. Tā ir sakņota attiecībās, ikdienas rutīnā un uzticībā, ko bērni veido ar savām ģimenēm. Vecāki un aprūpētāji ir pirmie un ietekmīgākie bērnu līdzdalības veicinātāji. Kad ģimenes saņem atbalstu un tiek iekļautas, bērni jūtas pilnvērtīgi visās dzīves jomās. Līdzdalība agrīnā bērnībā darbojas vislabāk, ja speciālisti uzklausa gan bērnus, gan viņu ģimenes, veidojot spēcīgas, uzticamas partnerattiecības. Tas stiprina bērnu pašapziņu, piederības sajūtu un pieredzes nepārtrauktību starp mājām un mācību vidi.

Ikdienas veidi, kā ģimenes atbalsta līdzdalību

Ļaujiet bērniem izvēlēties, ko vilkt, ēst vai darīt nedēļas nogalēs
Iekļaujiet viņus ģimenes noteikumu izstrādē vai īpašu pasākumu plānošanā

Jautājiet viņu viedokli, apmeklējot veikalu, parku vai radniekus
Iesaistiet viņus ikdienas darbos, piemēram, ēdiena gatavošanā, veļas salocīšanā vai dārza darbos

Lūdziet viņu palīdzību grāmatu, dziesmu vai spēļu izvēlē

Padomi pedagogiem

- **Veidojiet attiecības:** sirsnīgi sveiciniet ģimenes un regulāri dalieties ar novērojumiem par viņu bērnu interesēm un idejām.
- **Izmantojiet ikdienas valodu:** izskaidrojiet, ko nozīmē bērna līdzdalība, izmantojot saprotamus piemērus (piemēram, „Šodien jūsu bērns palīdzēja izvēlēties dziesmu, ko mēs dziedājam”)
- **Sviniet mazos panākumus:** parādiet, kā bērna ieteikums mainīja kaut ko telpā, un dalieties ar to ar viņa ģimeni.
- **Izmantojiet vizuālos materiālus un bērniem draudzīgu dokumentāciju:** tāfeles „Tu teici / mēs izdarījām”, foto dienasgrāmatas un piktogrammu diagrammas palīdz ģimenēm redzēt līdzdalību darbībā.
- **Esiet elastīgi un atvērti:** piedāvājiet novērojumu materiālus, norises protokolus, tulkotos materiālus un dažādus iesaistīšanās veidus.
- **Iesaistiet ģimenes stāstu stāstīšanā, kopīgu izstāžu veidošanā un kopienas projektos:** tas veido kopīgu piederību un saikni. Piemēri:
 - **Ģimenes un bērnu projekti:** izveidojiet fotogrāmatas, atmiņu vai stāstu apkopojumus par mājas ikdienas rutīnu vai iecienītākajām vietām.
 - **Pasākumi par līdzdalības tēmu:** aiciniet ģimenes kopīgi saplānot svinības un izstrādāt to norisi vai pievienoties bērniem grupas aktivitāšu plānošanā.

Iesaistiet ģimenes plānošanas, pārdomu un novērtēšanas aktivitātēs:

- **Atsauksmju zīmītes un viedokļu diagrammas:** ļaujiet ģimenēm kopā ar saviem bērniem pārdomāt nodarbību pēc tās beigām.
- **Jautājumi sarunām ar ģimenēm** (mutiski, biļetenos, WhatsApp vai plakātos):
 - “Kā jūsu bērns izsaka savas domas mājās?”
 - “Ko, jūsuprāt, mūsu iestādē mums vajadzētu piedāvāt bērna izvēlei?”
 - „Kādas stāstus vai dziesmas jūs izmantojat mājās, ko mēs varētu iekļaut šeit?”

Iesaistiet ģimenes no neaizsargātām grupām

Ģimenes no neaizsargātām vai marginalizētām vidēm var saskarties ar papildu šķēršļiem, lai piedalītos starppaaudžu mācīšanās aktivitātēs. Par šķēršļiem var kļūt valoda, stigmas, finansiāls spiediens vai iepriekšējā pieredze ar atstumtību. Uzticības un iekļaušanas veidošanai ir nepieciešams laiks, empātija un elastība. Šie padomi palīdz praktiķiem veicināt jēgpilnu ģimeņu iesaisti:

Sāciet ar empātiju un bez aizspriedumiem — katrai ģimenei ir savas stiprās puses.

Izmantojiet vizuālos materiālus, tulkotos materiālus un daudzvalodu zīmes, lai mazinātu valodas barjeras.

Veidojiet uzticēšanos ar nelielu, konsekventu mijiedarbību — smaidu, vārdu atcerēšanos, bērna zīmējuma parādīšanu.

Piedāvāriet elastīgus tikšanās formātus (piemēram, mājas vizītes, WhatsApp ziņojumi, spontānas sarunas).

Izvairieties no žargona — izmantojiet skaidru, cieņpilnu, ikdienas valodu, runājot par līdzdalību vai mācīšanos.

Radiet telpu, kur ģimenes var dalīties ar savām kultūras tradīcijām, audzināšanas pieredzi u.c.

Uzdodiet atvērtus jautājumus, piemēram: „Kas palīdz jūsu bērnam justies droši un laimīgi šeit?”

Esiet informēti par strukturālajiem šķēršļiem: ja iespējams, pārdomājiet iespējas praktiskam atbalstam, piemēram, transportu, bērnu aprūpi vai nelielas uzkodas pasākumā.

Sadarboties ar vietējām kopienu organizācijām, kas atbalsta neaizsargātas ģimenes.

Apstipriniet ģimenes zināšanu vērtību — iesaistiet viņus plānošanā un lēmumu pieņemšanā, kad viņi ir tam gatavi.

Respektējiet to, ka ne visas ģimenes iesaistīsies vienādi vai vienā tempā — klausieties, neizsakot spriedumus.

Paaudžu attiecības ir spēcīgs pamats bērnu līdzdalībai. Iesaistot vecvecākus, vecākus brāļus un māsas, kaimiņus vai kopienas vecāko paaudzi, bērni jūtas saistīti ar savām kultūras saknēm, ģimenes stāstiem un kopīgajām vērtībām. Tas arī piešķir vecākiem cilvēkiem nozīmīgu lomu bērnu mācīšanās un pašizpaušmes procesā.

Līdzdalība kļūst bagātāka, kad bērni iepazīst dažādību, piedzīvo paaudžu savstarpējo rūpēšanos un sadarbojas kopīgās aktivitātēs. Tas ir īpaši vērtīgi kopienās, kuras skārusi migrācija, traumas vai sociālā izolācija, kur paaudžu saikņu atjaunošana stiprina piederības sajūtu un izturību

Paaudžu mācīšanās priekšrocības

Mazi bērni uzzina par tradīcijām, pārtikas ražošanu, vietējo vēsturi, attīsta jaunas prasmes (piemēram, ēdiena gatavošanas un dārzkopības prasmes); veido nozīmīgas attiecības ar vecākiem cilvēkiem, piedzīvo mieru un struktūru, saņem vairāk uzmanības, īpaši laika trūkuma skartās ģimenēs; apgūst pilsoniskās vērtības un normas, piemēram, cieņu, pieklājību, palīdzību; iepazīst novecošanu un citas kultūras.

Vecāki cilvēki jūtas novērtēti un noderīgi sabiedrībai, tas uzlabo viņu pašcieņu; viņi izjūt jaunu enerģiju; uzlabojas viņu fiziskā un garīgā veselība un labklājība; viņi apgūst jaunas prasmes, piemēram, kā lasīt grāmatas maziem bērniem; no bērniem ar migrantu ģimenes izcelsmi uzzina, kā viņi dzīvo.

Kopienas gūst labumu no tā, ka visas paaudzes ir kopā, kopā mācās un kopā pavada laiku. Tas ne tikai uzlabo iedzīvotāju individuālo, bet arī visas kopienas labklājību. Iedzīvotāji iemācās veidot sociālās attiecības bez bailēm, iemācās cits citu novērtēt un respektēt, iemācās vienoties par to, kā darīt lietas un kā iebilst, tiek pārvērtēti stereotipi par vecumu, dzimumu un kultūru.

Piemēri starppaaudžu aktivitātēm

Kā starppaaudžu mācīšanos var organizēt dažādas aktivitātes. Daži piemēri:

Vecāki cilvēki lasa priekšā bērniem
Mākslas aktivitātes (gleznošana, zīmēšana, teātris utt.), kurās bērni un vecāki cilvēki kopīgi strādā, lai radītu galīgo rezultātu
Kopīga dārzkopība un ēdiena gatavošana
Atklājot, kā spēles ir mainījušās laika gaitā (bērni spēlē vecas spēles, bet vecāka gadagājuma cilvēki spēlē modernākas spēles)
Dažādu kultūru un tradīciju spēļu izpēte un kopīga atkārtošana
Kopīga mūzikas radīšana, izmantojot instrumentus no dažādām tradīcijām
Brīva spēle.

Lai iegūtu vairāk informācijas par paaudžu savstarpējo mācīšanos:

Apmeklējiet TOY – Together Old & Young tīmekļa vietni, www.toyproject.net

Iepazīstieties ar rokasgrāmatu „Generations Working Together Handbook”:

<https://www.toyproject.net/publications/generations-growing-together-handbook-igl-practitioners-trainers/>

Aktivitāšu kartes

Aktivitāšu kartes

Aktivitāšu kartēs aprakstītās aktivitātes var izmantot kā atsevišķas aktivitātes vai apvienot īsā darbīcu sērijā. Tās var arī pielāgot bērnu grupas vajadzībām un interesēm. Tās ir sakārtotas pēc vecuma grupām, ar četrām kartēm katrai vecuma grupai: 0-2, 3-6 un 7-10. Komplekta beigās ir iekļauts tukšs veidnes paraugs, ja vēlaties vai nepieciešams izveidot savu aktivitāšu karti.

Aktivitāšu kartes | Vecuma grupa 0-2

Aktivitāšu kartes – vecuma grupa 0–2

Sensorās izvēles grozi

Mērķis: Palīdzēt pirmsskolas vecuma bērniem izdarīt izvēli un izteikt savas izvēles, izmantojot maņas.

Līdzdalības fokuss: Objekta izpēte ar maņām un uzmanības virzīšana ar sejas izteiksmi un ķermeņa kustībām.

Plānotais rezultāts: Bērni parāda savas jaunās izvēles, rīcības spējas un komunikācijas prasmes, izmantojot neverbālus signālus vai vienkāršus verbālus signālus.

Materiāli: Mazs groziņš ar 2–4 sensoriski drošiem priekšmetiem (piemēram, audumi ar tekstūru, mīksta bumbiņa, mūzikas priekšmeti).

Sagatavošana: Sagatavojiet divus grozus ar kontrastējošiem sensorajiem priekšmetiem un novietojiet tos bērna redzes laukā vai sasniedzamā attālumā.

Soļi:

1. Brīvās rotaļas vai ikdienas aktivitāšu laikā parādiet divus grozus ar dažādiem priekšmetiem.
2. Ļaujiet bērnam apskatīt, sniegties pēc vai norādīt uz vēlamu priekšmetu.
3. Nosauciet priekšmetu, ko bērns izvēlas, un piedāvājiet to viņam.
4. Atkārtojiet procesu ar intervāliem, lai veicinātu modeļu atpazīšanu un ilgstošu iesaistīšanos.

Pieaugušā loma: Uzmanīgi novērojiet un interpretējiet žestus. Nosauciet izvēles un emocijas. Piedāvājiet vienkāršas, divu variantu izvēles, izmantojot žestus, attēlus vai priekšmetus.

Bērna atgriezeniskā saite un pārdomas: Pievērsiet uzmanību bērna reakcijām, iesaistīšanās ilgumam un jebkurām atkārtotām izvēlēm. Dalieties novērojumos un apspriediet tos ar ģimeni, lai nodrošinātu saskaņotību ar pieredzi mājās.

Iekļaušanas padomi: Izmantojiet daudzveidīgus priekšmetus, kas pielāgoti bērna vajadzībām, kas bērnam patīk un interesē. Piedāvājiet izvēles bērnam vēlamajā pozīcijā vai viņa mobilitātes diapazonā (piemēram, uz paplātes, acu līmenī vai izmantojot adaptīvo aprīkojumu).

Jā ar acīm

Mērķis: Atbalstīt pirmsskolas vecuma bērnus izvēles veikšanā un vēlmju izteikšanā, izmantojot maņu iesaistīšanu.

Līdzdalības fokuss: Izpētot objektus ar savām maņām un virzot uzmanību, kā arī izmantojot sejas izteiksmes un ķermeņa kustības.

Plānotais rezultāts: Bērni izsaka savu gribu, izmantojot skatienu vai žestus, lai izvēlētos starp skaidriem variantiem

Materiāli: divi pazīstami vai jauni objekti/rotaļlietas.

Sagatavošanās: Izvēlieties divus interesantus objektus un nodrošiniet, ka no viņa atrašanās vietas viņam viss ir labi pārskatāms.

Soļi:

1. Turiet divus objektus 30–40 cm attālumā bērna redzes laukā.
2. Nosauciet katru priekšmetu un jautājiet: „Kuru tu vēlies?”
3. Novērojiet bērna skatienu virzienu, žestus vai citu ķermeņa valodu.
4. Piedāvājiet izvēlēto priekšmetu un apstipriniet bērna izvēli (piemēram, „Tu skatījies uz bumbu, lūk, tā ir!”).
5. Atkārtojiet to atbilstoši ikdienas rutīnai vai rotaļām.

Pieaugušā loma: novietojiet priekšmetus pieejamā vietā, apstipriniet izvēli, uzmanīgi novērojiet, lai interpretētu signālus un izpausmes, un dalieties novērojumos ar ģimenēm, aicinot tās dalīties ar savām domām.

Bērna atsauksmes un pārdomas: izmantojiet šo rutīnu regulāri, lai sekotu līdzi mainīgajām izvēlēm. Aiciniet ģimenes/ aprūpētājus pārdomāt un dalīties ar līdzīgu pieredzi no mājām.

Iekļaušanas padomi: Bērniem ar ierobežotu kustīgumu vai redzi izmantojiet iespējas, kas iesaista citas maņas (piemēram, tausti vai dzirdi). Atvēliet bērnam papildu laiku, lai apstrādātu informāciju un reaģētu. Ņemiet vērā individuālās vajadzības, lai nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi un piedalīšanos.

Dziesmu izvēlēšanās

Mērķis: mudināt pirmsskolas vecuma bērnus izteikt izvēli un emocijas ar balss un neverbālām reakcijām.

Līdzdalības fokuss: caur čalošanu, smiešanos un balss izmantošanu. Caur sejas izteiksmi un ķermeņa kustībām.

Plānotais rezultāts: Bērni izrāda iniciatīvu, reaģējot uz dziesmām ar kustībām, acu kontaktu vai balsi.

Materiāli: pazīstamas un jaunas dziesmas; pēc izvēles vienkārši instrumenti (zvaniņi, marakasi); vieta uz grīdas vai klēpī.

Sagatavošanās: Sagatavojiet mierīgu, saistošu vidi, kurā bērns jūtas droši un ērti, lai reaģētu.

Soļi:

1. Izvēlieties 2–3 dziesmas ar atšķirīgu tempu, toņiem vai kustībām.
2. Dziediet vai dungojiet katras dziesmas īsu fragmentu, vienu pēc otra.
3. Novērojiet bērna reakcijas, pievērsiet uzmanību balss izmantošanai, žestiem, sejas izteiksmei vai acu kustībām.
4. Ļaujiet bērnam norādīt savas izvēles.
5. Atkārtojiet izvēlēto dziesmu un mudiniet bērnu piedalīties (piemēram, plaukšķināt, lēkāt, smaidīt).
6. Laika gaitā mainiet dziesmas, lai saglabātu interesi un atklātu jaunas izvēles.

Pieaugušo loma: Uzmanīgi novērojiet, lai interpretētu signālus un izpausmes. Sekojiet bērna vadībai spēlēs un mijiedarbībā. Apstipriniet reakcijas kā līdzdalību. Iesaistiet ģimenes, iemācoties dziesmas, kas tiek dziedātas mājās.

Bērna atgriezeniskā saite un pārdomas: Laika gaitā sekojiet līdzī mainīgajām vēlmēm, iesaistīšanās veidiem vai emocionālajām izpausmēm. Mudiniet ģimenes dalīties ar to, kuras dziesmas izraisa bērna atbildes reakcijas mājās.

Iekļaušanas padomi: papildiniet dziesmas ar vizuāliem signāliem (piemēram, roku žestiem) vai taustāmiem ritma rīkiem (piemēram, sitamajiem vai vibrējošajiem instrumentiem). Izvēlieties kultūras kontekstā atbilstošas dziesmas vai šūpuļdziesmas. Lietojiet lēnāku tempu un maigākus toņus bērniem, kuri var kļūt pārāk uzbudināti.

Vizuālās dienas rutīnas kartes

Mērķis: atbalstīt bērnos paredzamības izjūtu un iesaistīšanos dienas ritmā, izmantojot vizuālu stāstīšanu.

Līdzdalības fokuss:

- Izpētot objektus ar savām maņām un virzot uzmanību.
- Ar sejas izteiksmi un ķermeņa kustībām.
- Kopīgi regulētās rutīnās un kopīgās aktivitātēs.

Plānotais rezultāts: Bērni paredz pārejas un signalizē par savām vēlmēm vai gatavību, veidojot pamatu komunikācijai un rīcībspējai.

Materiāli: attēlu kartes vai simboli, kas attēlo galvenos dienas mirkļus (piemēram, ēdienreizes, pastaigu, rotaļas, došanos mājās); stends vai tabula.

Sagatavošanās: Sagatavojiet vizuālu 3–5 ikdienas darbību secību, izmantojot skaidras un saistošas kartītes vai simbolus.

Soļi:

1. Pirms katras pārejas iepazīstiniet ar vizuālo karti (piemēram, „Tagad ir brokastu laiks”).
2. Norādiet uz karti, nosaucot darbību, dodot bērnam laiku paskatīties vai reaģēt.
3. Ja nepieciešams, aiciniet bērnu palīdzēt pagriezt, norādīt uz vai izvēlēties nākamo karti.
4. Nodarbības beigās īsi pārrunājiet dienu, izmantojot kartītes, kas palīdz atsaukt atmiņā dienas notikumus.

Pieaugušo loma: izmantojiet konsekventu valodu un vizuālus materiālus. Uzmanīgi novērojiet, lai interpretētu bērnu signālus un izpausmes. Kopā ar bērnu regulējiet ikdienas rutīnas, stiprinot drošību un paredzamību. Atbalstiet ģimenes, lai tās mājās rīkotos līdzīgi.

Bērna atgriezeniskā saite un pārdomas: Sekojiet līdzi tam, kā bērns laika gaitā iesaistās darbā ar kartītēm (piemēram, iesaistīšanās, emocionālā reakcija, izpratne). Mudiniet aprūpētājus kopīgi izveidot vai personalizēt kartītes pazīstamiem ikdienas rituāliem mājās.

Ieteikumi iekļaušanai: izmantojiet kontrastējošas attēlus vai taustāmus simbolus bērniem ar redzes traucējumiem. Vajadzības gadījumā vienkāršojiet ikdienas rutīnas, samazinot soļu skaitu. Nodrošiniet kartītes bērna dzimtajā valodā un, ja iespējams, atspoguļojiet kultūras tradīcijas.

Aktivitāšu kartes | Vecuma grupa 3–6

Aktivitāšu kartes – vecuma grupa 3–6

Jēgpilnas izvēles

Mērķis: Ļaut bērniem veikt reālas, atbilstošas izvēles visas dienas garumā un saprast savu lēmumu ietekmi.

Līdzdalības fokuss: Reflektējot par pieredzi gan ar vārdiem, gan simboliskām izpausmēm un izsakot viedokli par grupas noteikumiem, pāreju un mācību vidi.

Plānotais rezultāts: Bērni attīsta lēmumu pieņemšanas prasmes, pašapziņu un rīcības spēju.

Materiāli: izvēles tāfeles, attēlu kartes, reāli priekšmeti (piemēram, grāmatas, rotaļlietas, uzkodas), u.c.

Sagatavošanās: Sagatavojiet nozīmīgas izvēles (divas vai vairākas), kas saistītas ar gaidāmajām rutīnām vai aktivitātēm. Nodrošiniet, lai materiāli būtu pieejami un skaidri

Soļi:

1. Rutīnas laikā piedāvājiet divas vai vairākas nozīmīgas izvēles (piemēram, kuru grāmatu lasīt, kuru rotaļu zonu izpētīt vai cik daudz ēdiena uzlikt uz šķīvja).
2. Atvēliet laiku, lai bērni varētu izdarīt izvēli, izmantojot vārdus, žestus vai norādot ar pirkstu.
3. Aplieciniet, ka pieņemat viņu izvēli un apstipriniet viņu lēmumus.
4. Palīdziet bērniem pēc aktivitātes īsi pārdomāt savu izvēli.
5. Regulāri mainiet un atjaunojiet pieejamās izvēles, lai saglabātu interesi un aktualitāti.

Pieaugušo loma: Piedāvājiet nozīmīgas izvēles un uzdodiet atvērtus jautājumus. Atbalstiet bērnus, kuri vilcinās, novērojot viņu intereses un iedrošinot viņus.

Bērnu atsauksmes un pārdomas: mudiniet bērnus pārdomāt, izmantojot vienkāršus papildu jautājumus, piemēram, „Vai tev patika?” vai „Ko tu izvēlētos nākamreiz?” Iesaistiet ģimenes, lai ieteiktu izvēles mājās.

Iekļaušanas padomi: izmantojiet attēlus vai priekšmetus, lai palīdzētu bērniem ar valodas attīstības aizturi vai papildu komunikācijas vajadzībām. Piedāvājiet izvēles pa vienai, ja nepieciešams. Pielāgojiet pieeju katra bērna komunikācijas stilam un komforta līmenim.

lesaiste spēļu/aktivitāšu plānošanā

Mērķis: lesaistīt bērnus spēļu plānošanā un paredzēšanā, veicinot autonomiju un kopīgu izpratni.

Līdzdalības fokuss: izsakot savu izvēli par materiāliem, spēlēm un rutīnām. Ietekmējot grupas noteikumus, pārejas un mācību vidi.

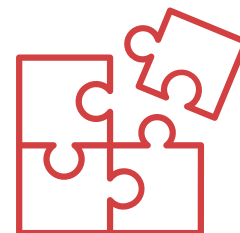
Plānotais rezultāts: Bērni izsaka savas izvēles, uzsāk spēli un īsteno savus nodomus ar pieaugušo atbalstu.

Materiāli: Tāfele/stends ar piktogrammām/fotogrāfijām par zonām un aktivitātēm; vārdu kartītes (ar vārdiem vai attēliem), marķieri.

Sagatavošana: Sagatavojiet piktogrammas vai fotogrāfijas, kas attēlo katru spēļu zonu vai aktivitāti. Izvietojiet plānošanas tāfeli centrālā, pieejamā vietā. Sagatavojiet katra bērna vārda kartītes vai fotogrāfijas.

Soļi:

1. Pirms brīvās spēles aiciniet bērnus izvēlēties, kur viņi vēlas spēlēties, novietojot savu vārdu vai fotogrāfiju uz tāfeles.
2. Pārrunājiet viņu izvēli individuāli vai mazās grupās (piemēram, „Kāpēc tu šodien izvēlēties mākslas centru?”).
3. Spēļu laika beigās aiciniet bērnus pārbaudīt, vai viņu plāns atbilst tam, ko viņi darīja, un pārdomāt, ko viņi varētu izvēlēties nākamreiz.

Pieaugušo loma: Palīdziet bērniem izmantot tāfeli. Atzīstiet gan paveikto, gan izmaiņas. Atbalstiet verbālo un simbolisko izpausmi.

Bērnu atsauksmes un pārdomas: Mudiniet bērnus dalīties ar to, ko viņi darīja vai kas viņiem patika izvēlētajā aktivitātē. Dokumentējiet un pārskatiet bērnu idejas kopā ar ģimenēm.

Iekļaušanas padomi: izmantojiet skaidrus, vienkāršus attēlus, lai attēlotu aktivitāšu jomas. Vajadzības gadījumā piedāvājiet individuālu atbalstu. Ļaujiet bērniem atzīt, ka viņiem nav plāna, vai mainīt savu plānu nodarbības laikā.

Balsošanas burkas

Mērķis: iepazīstināt ar demokrātisku lēmumu pieņemšanu konkrētā, vizuālā un saistošā veidā.

Līdzdalības fokuss: Kārtas ievērošana, problēmu risināšana kopā ar vienaudžiem. Viedokļa izteikšana par grupas noteikumiem, pāreju un mācību vidi.

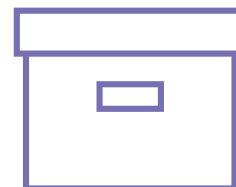
Plānotais rezultāts: Bērni iesaistās grupas lēmumu pieņemšanā un sāk saprast vairākuma izvēles jēdzienu.

Materiāli: caurspīdīgas burciņas vai kastes, balsošanas žetoni vai kartītes, attēli, kas attēlo divas izvēles (piemēram, divas pasaku grāmatas, dziesmas, aktivitātes).

Sagatavošanās: Sagatavojiet divas skaidri definētas izvēles ar atbilstošiem vizuāliem materiāliem. Uz katras burciņas vai kastes uzlīmējiet atbilstošo attēlu. Nodrošiniet, lai katram bērnam būtu žetons vai kartīte vienai balsošanas reizei.

Soļi:

1. Prezentējiet divas iespējas un izskaidrojiet tās vienkāršā, skaidrā valodā.
2. Aiciniet katru bērnu ievietot žetonu burciņā, kas attēlo viņa vēlamu izvēli.
3. Saskaitiet katrā burciņā ievietotos žetonus un paziņojiet uzvarējušo izvēli.
4. Īstenojiet grupas izvēli, pēc tam apspriediet, kādas bija sajūtas (piemēram, „Nekas traks, ja tava izvēle šodien neuzvarēja — varbūt nākamreiz!”).

Pieaugušo loma: Nodrošiniet, ka balsošana ir godīga un pieejama. Palīdziet bērniem tikt galā ar vilšanos un sviniet grupas rezultātus. Atbalstiet verbālas un simboliskas izpausmes. Uzdodiet atvērtus jautājumus un piedāvājiet jēgpilnas izvēles.

Bērnu atgriezeniskā saite un pārdomas: jautājiet bērniem, ko viņi domā par balsošanas procesu. Mudiniet viņus dalīties ar savām sajūtām par rezultātu. Novērojiet un dokumentējiet grupas paradumus laika gaitā, lai informētu par turpmākiem lēmumiem.

Iekļaušanas padomi: izmantojiet fotogrāfijas vai vienkāršus zīmējumus bērniem, kuri vēl nemāk lasīt. Ļaujiet bērniem balsot ar pieaugušo palīdzību, ja nepieciešams. Piedāvājiet taustāmus žetonus vai pielāgotus materiālus bērniem ar atšķirīgām sensorām vai motorikas vajadzībām.

Diskusijas jautājumi apļa laikā

Mērķis: Radīt telpu, kur bērni var izteikt domas, pieredzi un izvēles grupas vidē.

Līdzdalības fokuss:

- izsakot preferences par materiāliem, spēlēm un ikdienas rutīnu.
- Stāstot stāstus, zīmējot, izspēlējot lomu spēles un dziedot dziesmas.

Plānotais rezultāts: Bērni iegūst pārlicību dalīties un klausīties citus. Viņi sāk līdzdarboties grupas kopīgo zināšanu veidošanā.

Materiāli: Runājošs priekšmets (piemēram, mīkstā rotaļlieta), vizuāli palīgīdzekļi vai attēli, telpa apļa laika nodarbībām.

Sagatavošanās: Izveidojiet apli vai pusapli, kurā visi bērni var redzēt un dzirdēt viens otru. Turiet vizuālos materiālus vai jautājumus tuvumā.

Soļi:

1. Ievadiet vienkāršu diskusiju ar uzvedinošu jautājumu (piemēram, „Kas tevi šodien padarīja laimīgu?” vai „Ko tu mainītu mūsu telpā?”).
2. Izmantojiet “runājošu priekšmetu”, lai strukturētu kārtas maiņu.
3. Mudiniet katru bērnu atbildēt, izmantojot vārdus, žestus vai izteiksmes.
4. Apkopojiet galvenās idejas un vēlāk atgriezieties pie tām, jo īpaši, ja tās var ietekmēt izmaiņas klasē vai turpmākās aktivitātes.

Pieaugušo loma: palīdziet bērniem, izsakiet atzinību par katru ieguldījumu, palīdziet kautrīgiem bērniem piedalīties. Atbalstiet verbālo un simbolisko izpausmi. Dokumentējiet un pārskatiet bērnu idejas kopā ar ģimenēm.

Bērnu atgriezeniskā saite un pārdomas: atgriezieties pie kopīgajām idejām nākamajās nodarbībās, lai parādītu bērniem, ka viņu viedoklis ir svarīgs. Dalieties galvenajās atziņās ar ģimenēm un aiciniet ģimenes dalīties ar savām pārdomām vai komentāriem.

Ieteikumi iekļaušanai: ļaujiet un pieņemiet neverbālas atbildes, tostarp klusēšanu. Izmantojiet vizuālos materiālus, lietojiet atvērtos jautājumus un nepabeigtos teikumus, lai veicinātu domāšanu un izpratni. Ņemiet vērā katra bērna komunikācijas stilu un komforta līmeni.

Noteikumu izstrādes nodarbības

Mērķis: palīdzēt bērniem kopīgi izstrādāt vienkāršus noteikumus koplietošanas telpām, stiprinot taisnīgumu un iekļaušanu.

Līdzdalības fokuss: izsakot izvēles par materiāliem, spēlēm un rutīnām. Izsakot viedokli par grupas noteikumiem, pāreju un mācību vidi. Kārtas ievērošanā, sarunās un problēmu risināšanā ar vienaudžiem.

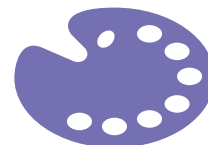
Plānotais rezultāts: Bērni jūtas atbildīgi par vidi un sāk izprast sociālo atbildību.

Materiāli: Lielformāta papīrs, marķieri, piktogrammas vai fotokartiņas un materiāli plakāta dekorēšanai.

Sagatavošanās: Izveidojiet draudzīgu grupas telpu diskusijām un radošam darbam. Sagatavojiet materiālus, lai dokumentētu un ilustrētu noteikumus.

Soļi:

1. Uzdodiet atvērtus jautājumus, piemēram, „Kas palīdz visiem šeit justies labi?” vai „Kas palīdz mums spēlēties droši?”
2. Uzlīmējiet vai uzrakstiet bērnu ieteikumus, izmantojot viņu vārdus un idejas.
3. Sadarbībā ar grupu vienojieties par 3–5 vienkāršiem, pozitīvi formulētiem noteikumiem.
4. Aiciniet bērnus izrotāt noteikumu plakātu ar zīmējumiem vai uzlīmēm.
5. Izvietojiet galīgo plakātu bērnu acu līmenī un regulāri atsaucieties uz to ikdienas darbību un pāreju laikā.

Pieaugušo loma: demonstrējiet reflektīvo domāšanu, virziet uz pozitīvi formulētiem noteikumiem. Atbalstiet verbālo un simbolisko izpausmi. Uzdodiet atvērtus jautājumus un piedāvājiet jēgpilnas izvēles. Dokumentējiet un pārskatiet bērnu idejas kopā ar ģimenēm.

Bērnu atgriezeniskā saite un pārdomas: jautājiet bērniem, kurš noteikums viņiem patīk vislabāk vai kā viņi ir palīdzējuši citiem ievērot noteikumus. Mudiniet ģimenes izveidot kopīgus noteikumus mājās un par to runāt ar saviem bērniem.

Iekļaušanas padomi: izmantojiet vizuālos materiālus un simbolus, lai veicinātu izpratni. Nostipriniet noteikumus, izmantojot lomu spēles, stāstus vai leļļu teātri, lai palīdzētu visiem bērniem tos apgūt.

Aktivitāšu kartes |
Vecuma grupa 7-10

Aktivitāšu kartes – vecuma grupa 7-10

Mini padomes un lēmumu pieņemšanas grupas

Mērķis: Atbalstīt vecākus bērnus, iesaistot viņus reālu lēmumu pieņemšanā, kas ietekmē viņu kopējo vidi.

Līdzdalības fokuss:

- Ierosinot un vadot grupu projektus.
- Diskusijās, stāstot stāstus, kartografējot un risinot sarunas.
- Novērtējot un pārveidojot telpas, rutīnas vai grupas normas.

Plānotais rezultāts: Bērni attīsta kritisko domāšanu, atbildību un sadarbību, izmantojot strukturētu dialogu.

Materiāli: Speciāla tikšanās vieta (aplis vai galds). Sarunu objekts (piemēram, mīkstā rotaļlieta, nūja). Tāfele vai liels papīrs un marķieri piezīmēm.

Sagatavošanās: Izveidojiet mierīgu, iekļaujošu telpu, kurā visi bērni justos ērti, piedaloties. Izveidojiet skaidras prasības attiecībā uz cieņpilnu diskusiju.

Soļi:

1. Aiciniet bērnus izveidot mini padomi un iepazīstiniet ar kopīgu jautājumu vai problēmu (piemēram, „Kas mums nepieciešams, lai telpa būtu mierīgāka?“).
2. Izmantojiet sarunu objektu, lai atbalstītu kārtas ievērošanu un noteiktu vienkāršus diskusijas noteikumus (piemēram, klausīties, kad runā citi, runāt pēc kārtas).
3. Visu idejas dokumentējiet vizuāli. Grupējiet līdzīgas idejas un palīdziet grupai apkopot tēmas.
4. Atbalstiet grupu balsošanā vai vienprātības panākšanā par lēmumu.
5. Turpiniet, plānojot nākamos soļus vai kopīgi īstenojot izvēlēto ideju.

Pieaugušo loma: Nodrošiniet, ka visi tiek uzklausi. Atbalstiet bērnus, lai viņi turpinātu rīkoties. Veiciniet sadarbības projektus un problēmu risināšanu. Veiciniet kritisko domāšanu un pārdomas.

Bērnu atgriezeniskā saite un pārdomas: nākamajās nodarbībās atgriezieties pie lēmuma, lai pārdomātu tā ietekmi. Aiciniet bērnus dalīties ar savām sajūtām par procesu. Ģimenes var informēt un mudināt piedalīties (piemēram, kopīgos projektos vai ar atsauksmēm).

Iekļaušanas padomi: Atbalstiet klusākus bērnus, pirms runāšana notiek pāros vai mazās grupās. Izmantojiet vizuālos materiālus vai diagrammas, lai palīdzētu strukturēt diskusijas. Piedāvājiet kustību vai sensorās pauzes, lai saglabātu koncentrēšanos un komfortu. Atzīmējiet visus ieguldījumus un uzsveriet, ka katra balss ir svarīga.

Kartēšanas pastaigas

Mērķis: izpētīt tuvāko apkārtnējo vidi caur bērnu acīm un identificēt, ko viņi novērtē vai vēlas mainīt.

Līdzdalības fokuss: Diskusijas, stāstīšana, kartēšana un sarunas. Telpu, rutīnu vai grupas normu novērtēšana un pārveidošana. Zīmēšana, fotografēšana, uzstāšanās un rakstīšana.

Plānotais rezultāts: Bērni nozīmīgi iesaistās savas vides veidošanā, attīsta novērošanas un kritiskās domāšanas prasmes un veicina dialogu kopienā.

Materiāli: Izdrukātas kartes vai zīmēšanas lapas, marķieri vai krāsainie zīmuļi, mapes, fotoaparāts/telefons vai planšetdators (pēc izvēles).

Sagatavošanās: Plānojiet īsu, drošu maršrutu apkaimē. Ja iespējams, iesaistiet ģimenes vai aprūpētājus. Sagatavojiet materiālus piezīmju veikšanai vai zīmēšanai.

Soļi:

1. Veiciet īsu pastaigu pa apkārtni kopā ar bērniem (un ģimenēm, ja iespējams).
2. Lūdziet bērniem atzīmēt vietas, kuras viņiem patīk, kurās viņi jūtas droši vai laimīgi, kuras viņiem nepatīk, kurās viņi jūtas neērti, vai kuras viņi vēlētos mainīt.
3. Atgriežoties rotaļu centrā vai tikšanās vietā, sastādiet kopīgu karti vai plakātu, kurā atspoguļoti visu dalībnieku ieteikumi.
4. Izstādiet gala rezultātu un, ja iespējams, dalieties ar to ar vietējiem ieinteresētajiem, iestādes personālu vai kopienas grupām.

Pieaugušo loma: Nodrošināt drošību, veidot pozitīvu aktivitātes atmosfēru, apstiprināt visas perspektīvas. Veicināt kritisko domāšanu un pārdomas. Saistīt bērnu ieguldījumu ar kopienas rīcību.

Bērnu atsauksmes un pārdomas: Aiciniet bērnus prezentēt savas kartes vienaudžiem, personālam vai ģimenēm. Bērni var pievienot aprakstus vai stāstus, lai paskaidrotu savu izvēli. Ģimenes var dalīties ar savām atziņām vai pievienot vietas, kuras apmeklē kopā.

Ieteikumi iekļaušanai: Pielāgojiet maršrutu, lai tas atbilstu visām mobilitātes vajadzībām. Piedāvājiet iespēju fotografēt, nevis zīmēt. Lietojiet liela izmēra kartes vai taktilās versijas bērniem ar redzes traucējumiem.

Stāstos balstītas sarunas/diskusijas

Mērķis: izmantot stāstus un personāžus, lai iepazītu bērnu viedokli par reālām problēmām vai gaidāmajām izmaiņām.

Līdzdalības fokuss: Diskusijas, stāstīšana, kartēšana un sarunas. Zīmēšana, fotografēšana, uzstāšanās un rakstīšana.

Plānotais rezultāts: Bērni izsaka idejas, izmantojot metaforas un stāstus, kas atvieglo jutīgu tēmu apspriešanu.

Materiāli: Pasaku grāmatas vai vienkāršas oriģinālpasakas, lelles vai personāžu figūras, zīmēšanas/rakstīšanas materiāli un kartītes ar atvērtā tipa jautājumiem vai scenārijiem.

Sagatavošanās: Izveidojiet klusu un ērtu telpu lasīšanai un diskusijām. Sagatavojiet stāstus vai jautājumus, kas saistīti ar izpētāmo tēmu.

Soļi:

1. Lasiet stāstu, kas saistīts ar attiecīgo tēmu (piemēram, taisnīgums, draudzība, pārmaiņas, noteikumi).
2. Aiciniet uz diskusiju, uzdodot pārdomu rosinošus jautājumus, piemēram: „Ko varonis jūta vai darīja?”, „Ko tu darītu, ja tas notiktu ar tevi?”, „Kas notiks tālāk stāstā?”
3. Mudiniet bērnus izveidot savu stāsta beigas, vēstījumu vai stāstu, iedvesmojoties no tēmas, izmantojot zīmēšanu, rakstīšanu vai izrādi.
4. Sasauciet grupu kopā, lai dalītos ar atbildēm un kopīgi pārdomātu.

Pieaugušo loma: palīdziet bērniem, saistiet stāstus ar reālo dzīvi. Mudiniet kritiski domāt un pārdomāt. Dalieties ar kopsavilkumiem ar ģimenēm vai citām grupām.

Bērnu atsauksmes un pārdomas: Lūdziet bērniem pārdomāt: „Vai šis stāsts jums atgādināja kaut ko no reālās dzīves?”, „Kura stāsta daļa jums patika vislabāk?” Aiciniet bērnus vēlāk atgriezties pie saviem stāstiem vai tos papildināt.

Iekļaušanas padomi: Piedāvājiet dažādus veidus, kā atbildēt – zīmējot, spēlējot, izmantojot lelles vai runājot. Izvēlieties stāstus, kas atspoguļo bērnu kultūras izcelsmi un dzīves pieredzi. Atvēliet papildu laiku bērniem, kam tas nepieciešams, un vajadzības gadījumā sniedziet atbalstu lasīšanā vai rakstīšanā.

Atgriezeniskā saite

Mērķis: Palīdzēt bērniem sniegt atgriezenisko saiti un idejas, izmantojot dažādus formātus, un redzēt, kā viņu ieguldījums rada pārmaiņas.

Līdzdalības fokuss: Diskusijas, stāstīšana, kartēšana un sarunas. Telpu, rutīnu vai grupas normu novērtēšana un pārveidošana. Atsauksmju sniegšana un līdzdalība lēmumu pieņemšanas mehānismos.

Plānotais rezultāts: Bērni praktizē refleksijas un komunikācijas prasmes. Viņi saprot saikni starp atgriezenisko saiti un rīcību.

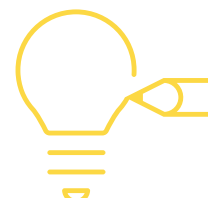
Materiāli: Žurnāli, digitālie rīki (piemēram, planšetdatori), plakāti vai slaidu šovu veidnes.

Sagatavošanās: Sagatavojiet drošu, relaksētu vidi pārdomām. Piedāvāriet bērniem dažādus rīkus un formātus, no kuriem viņi var izvēlēties atbilstoši savām vēlmēm un spējām.

Soļi:

1. Aiciniet bērnus pārdomāt nesenu aktivitāti, nodarbību vai vidi, izmantojot viņiem tīkamāko metodi (piemēram, zīmēšana, dienasgrāmatas rakstīšana, digitālie rīki, slaidu šovs).
2. Piedāvāriet struktūru, kas palīdzētu vadīt pārdomas, piemēram: „Viena lieta, kas man patika...”, „Viena lieta, ko es mainītu...”, „Jauna ideja, kas man ir...”
3. Apkopojiet atbildes un pārskatiet tās kopā ar grupu.
4. Dalieties ar kopsavilkumiem vai izmaiņām atsauksmju sienā vai digitālajā slaidu rādīšanā.
5. Parādiet, kā ieteikumi ir noveduši pie rīcības (piemēram, izmaiņas telpas iekārtojumā, rutīnā vai jaunās aktivitātēs).

Pieaugušo loma: Atbalstiet izpausmi, nevis labojiet. Veiciniet kritisko domāšanu un pārdomas. Saistiet bērnu ieguldījumu ar kopienas rīcību. Iesaistiet bērnus un ģimenes kopējā novērtēšanā un atgriezeniskās saites sniegšanā.

Bērnu atgriezeniskā saite un pārdomas: Bērni var balsot par labākajiem ieteikumiem, kurus īstenot. Ģimenes var uzaicināt pievienot savas domas vai apskatīt bērnu ieguldījumu mājās vai iestādē.

Ieteikumi iekļaušanai: Piedāvāriet mutiskas, vizuālas vai video atsauksmes iespējas. Izmantojiet norādes, vizuālos materiālus vai nepabeigtos teikumus, lai atbalstītu izpausmes. Pielāgojiet formātus atbilstoši dažādiem lasītprasmes līmeņiem

Aktivitāšu kartes veidne

Vārds:

Vecuma grupa:

Mērķis:

Līdzdalības fokuss:

Plānotais rezultāts:

Materiāli:

Sagatavošanās:

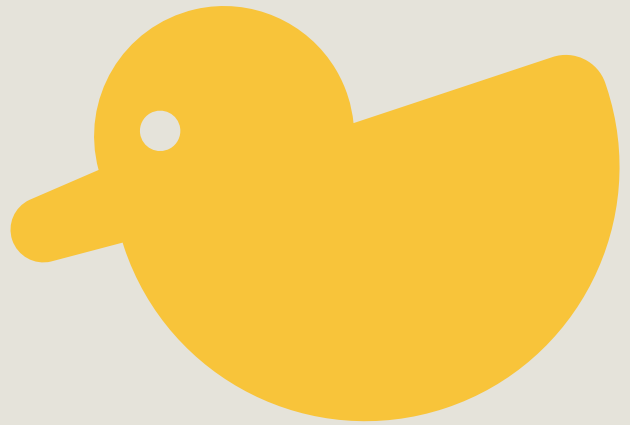
Soļi:

Pieaugušo loma:

Bērnu atgriezeniskā saite un pārdomas

Ieteikumi iekļaušanai:

Co-funded by
the European Union

partneri

